BUDAPEST, XXXXI. ÉVFOLYAM. 70. SZÁM. HÉTFŐ, 1906. MARCZIUS 12.

SZERKESZTŐSÉG
BUDAPEST, IV., VÁRMEGYE UTCZA 11.
Telefon száma 788.
KÉZIRATOKAT NEM KÜLDÜNK VISSZA.
CSAK BÉRMENTES LEVELEKET FOGADUNK EL.
ELŐFIZETÉSI DIJ:
Vidékre postán v. helyben házhoz hordva:
Egy évre.....40 kor. | Egy negyedévre 10 kor.
Egy fél évre...20 kor. | Egy hóra 3 kor. 60 fill.
Külföldre: 3 hóra Németországba 12 korona. Franczia-, Olasz-, Orosz-, Török-, Görög-, Spanyolországokba, Svájcz, Románia- és Szerbiába, valamint amaz országokba, melyek a postaszerződéshez tartoznak, negyedévre 15 korona.
Egy szám ára 12 fillér.

EGYETÉRTÉS

Dr. PAP ZOLTÁN
főszerkesztő.

EÖTVÖS KÁROLY
szépirodalmi főmunkatárs.

KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, IV. VÁRMEGYE-UTCZA 11.
Telefon-száma 706.
HIRDETÉSEKET ÉS NYILTTÉRBE VALÓ KÖZLEMÉNYEKET FELVESZ A KIADÓHIVATAL.
Párisban főügynökségünk: John F. Jones & Cie. 31. bis. Faub. Montmartre.
Londonban főügynökségünk: Teleki József 11. Bloomsbury Square.
Frankfurtban a/M: Németországi kizárólagos vezérképviselőségünk Daube G. L. és Társa, valamint összes fiókjai.
Bécsben: Danneberg I. I. Kumpfgasse Nr. 7. Dukes M. utódai, I., Wollzeile Nr. 6–8. Haasenstein & Vogler I., Wallfischgasse 10. Mosse Rudolf Seilerstätte Nr. 2. Oppelik A., Stubenbastei Nr. 2. Schalek Henrik, I. Wollzeile Nr. 14.
Zürichben: Orell, Füssli & Co.
és valamennyi hirdetési iroda.

Mai számunk főbb közleményei:

Harcz az alkotmányért.
Gróf Apponyi Jászberényben.
Wesselényi Kolozsvárott.
Benedek János beszámolója.
Beszámolók és nyilt levelek.
A pápa és a király esküje.
Apponyi és az osztrák politikai körök.
A haladó pártkör feloszlik.
A nemzeti ellentállás.
A Petőfi-társaság márcziusi ünnepe.

Harcz az alkotmányért.

Vesztegelünk az országuton, amelyet már eddig is térdig érően borit a törvénytelenségek sara, de még sokkal nagyobb veszedelem vár reánk, ha sikerül az ország szekerét azoknak, akik most bitorolják, a kátyuból kiemelni és az akadályt elgördíteni utjából. Mert ez az akadály a törvénytelenségek országutján a legsulyosabb törvényszegés: az országgyülésnek a törvényes határidőn belül való összehivásának tudatos elmulasztása és ezzel az intézményes megakadályozása annak, hogy a nemzet sorsának intézésébe befolyhasson. A törvénytelenségek kormánya tehát most azon munkálkodik, hogy ezt az akadályt elháríthassa utjából, mert azután már vigan koczog az abszolutizmus földjén.

A kormányban meg van a hajlandóság arra, hogy tovább folytassa az önkényuralomra való berendezkedést. Munkájában azonban — legalább ez ideig — megakasztotta a király habozása. Mert a király még habozik véglegesen rátérni arra az utra, a melyen minden lépésnél elébe mered a tilalomfa. Ezt a tilalomfa-erdőt akarja most kiirtani a kormány, a melynek életczélja a magyar király megtévesztése és a magyar szabadság bilincsbe verése. Nehéz munka, mert mélyen be kell hatolni a királyi lelkiösmeret birodalmába. Meg kell vizsgálni, mely cselekvények azok, a melyek utját elzárja a tilalomfa és egyenkint kell kidöntegetni azokat. De hát a bécsi kamarilla kifogyhatatlan fortélyu, a mikor arról van szó, hogy a királyt a magyarok ellen kell hangolni.

Márcziusi szellők lengenek, a föld lerázza magáról a tél bilincseit. Az eloszló jégkéreg alól uj élet kel s a rabságból felszabadult természet forrong, a mint az örök élet ereje megindul diadalmas utjára ... Márczius idusának hetébe lépünk ... Ötvennyolczadik évfordulója annak a márczius tizenötödikének, amikor a magyar szabadság lerázta rabbilincseit. És a nagy napnak évfordulójától most is fázik a fegyverek hatalmára támaszkodó önkényuralom ... A tavasz, mely egykor a világrengető eszmék áradatát hozta, minden esztendőben elhozza annak a nagy harcznak a dicsőséges emlékét, amely harczot a szabadság eszméje vivta a zsarnokság fegyveres erejével szemben. Ettől az emléktől irtózik, ettől remeg az abszolutizmus ... Mozgósitják a hadsereget, királyi biztosok, kormánybiztosok és megyefőnökök csendőrasszisztencziával, katonai segédlettel igyekeznek elnyomni a nemzet érzelmeinek megnyilvánulását ...

Az érzelmek megnyilvánulását talán sikerül megakadályozni a fegyveres hatalomnak, de az érzelmeket nem nyomhatja el. Ezeknek az érzelmeknek, a nemzet minden igaz fiának keblét eltöltő szenvedélyes hazaszeretetnek, hü tolmácsa volt az a két beszéd, amelyet ma az országnak két különböző pontján tartott gróf *Apponyi* Albert és báró *Wesselényi* Miklós.

Gróf Apponyi Albert Jászberényben mondotta el ma beszámolóját. Váratlanul érkezett meg, de ottlétének hire villámgyorsan terjedt el és a nép, a mely oly rajongó szeretettel viseltetik iránta, ezrekre rugó tömegekbe gyült össze, hogy meghallgassa követjének, az ország lánglelkü szónokának beszámoló beszédét. A hatalmas beszéd bevezetésében megkapó szinekkel festi a válság okait, majd meggyőző érvekkel bizonyitotta, hogy az a meghódolás, amelyet a parlamenti többség vezéreitől kivántak, a csonka államiság és csonka alkotmányosság elméletének elfogadását jelentette volna. Nevezetes része volt a beszédnek az, amely az országgyülés összehivásának szükségességét hangoztatta, majd éles logikával és ragyogó előadással buzditotta a nemzetet a küzdelem folytatására.

... És a nemzet folytatni fogja. Harczolni fog minden erejével, egyesülni fognak a hazafiak mind egy táborban — amint azt báró *Wesselényi* Miklós Kolozsvárott kifejtette. Az uj-párt elnöke adta meg a példát, hogy a mostani válságos időben véglegesen le kell térni a 67-es alapról és a bécsi körök támadásaira a 48-as lobogó alá kell tömörülni. Lesz követője ennek a nemes példának ... A nemzet egy táborban lesz ... És akkor el fog tünni az osztrák uralom minden abszolutizmusával a föld szinéről ...

*

Mai hireink ezek;

Gróf Apponyi Jászberényben.

Gróf *Apponyi* Albert ma reggel hét órakor egész csendben, minden kiséret nélkül Jászberénybe utazott, a hol az utolsó pillanatig pártjának csupán vezető emberei tudták érkezését és gróf Apponyi kivánságára egész csendben, minden tüntető fogadás nélkül várták Jászberénybe volt képviselőjüket. Gróf Apponyi Albert kifejezetten is azért ment oly csendben Jászberénybe, mert nem akarta kitenni választóit a hatósági zaklatásoknak.

A pályaudvaron *Koncsek* István polgármester, *Batho* János királyi közjegyző, pártelnök és a jászberényi Apponyi-párt néhány vezető embere fogadták és azután több fogaton *Koncz* Menyhért prépost-plébános házához hajtattak, a hol a házigazda nagy örömmel fogadta vendégeit és a hagyományosan ismeretes gazdag reggelivel vendégelte meg.

A prépost házából a kaszinóba ment Apponyi, a melynek tágas udvarán volt a beszámoló. Csakhamar hire futott Apponyi érkezésének és midőn a téren gyalog keresztülment, mindenki összesereglett és kalaplengetések és éljenzések közt kisérték a kaszinó felé, a hol a kaszinó-épület tágas udvarán ilyformán mintegy háromezer ember sereglett össze.

A terrasz lépcsőjéről mondta el Apponyi verőfényes szép időben beszámoló beszédét, melylyel választóit ismét, ugy mint minden alkalommal, valósággal elragadta.

A beszéde igy hangzik:

Apponyi beszámolója.

Tisztelt választóközönség! Az országgyülés feloszlatása törvénytelenül bár, de tényleg megtörtént; a cselekmény joghatályát kétségbe vonhatjuk, de tényleges eredményein nem változtathatunk.

Nincs parlament.

A hatalom tehát nem elégedett meg azzal, hogy folytonos törvénytelen elnapolásokkal az országgyülést elnémitsa; végképpen szabadulni akar tőle; az időnkénti összehivások kényszerét is le akarta rázni, az azokhoz füződő reményeknek véget akart vetni. A néma parlamentnél is biztosabbnak tartja azt, ha nincs parlament. Ez azt jelenti, hogy az alkotmányellenes kormányzás ezentul még sulyosabban fog hazánkra nehezedni, mint eddig; a megpróbáltatások ideje csak most következik be igazán. Kezdjük is már érezni az egész vonalon; önök közt való megjelenésem szokatlan alakja is ezt mutatja, midőn zárt helyiségben kell találkoznunk, nehogy a hatalomnak ürügyet szolgáltassunk, vagy az erőszakos beavatkozásra, vagy arra, hogy kegyelemképpen engedélyezze a gyülekezési jog gyakorlását, amit tőle el sem fogadunk. A sajtószabadság megnyirbálása is már megkezdődött, a sokszor nevetséges ürügyek alatt történő folytonos elkobzások és az elárusitás szokott formáinak megszoritása által. A törvényhatóságok ellen már nyiltan folyik a törvénytelen erőszak, amiről később külön szólok. De mindez csak kezdet, legyünk elkészülve még rosszabbra.

Vádak a koaliczió ellen.

A nemzet ellenségei széltiben a parlamenti többséget okolják alkotmányunk e válságáért; a hatalom bitorlói, a király rossz tanácsadói még az országgyülés feloszlatását elrendelő királyi leiratba is beleirták azt a vádat. A többség — ugy mondják — nem akart kormányt vállalni egy olyan programm alapján, amely tiszteletben tartja a király felség-jogait. Ezzel az összeütközés egyedüli területéül a katonai kérdést akarják megjelölni, még pedig akként, hogy a parlamenti többség ezen a téren jogokat akart igénybe venni melyek egyedül a királyt illetik meg, melyekben a nemzetnek semmi része sincs.

A történeti igazság szempontjából mindenekelőtt kifogást kell tennünk az alkotmányos tényezők közt felmerült ellentétek ilyen körülhatárolása ellen. Mert minél hosszabbra nyult ki a válság, annál világosabbá vált, hogy még a gazdasági önállósághoz való jogunk feltétlen elismeréséig sem jutottunk el. Az Ausztriával való megegyezés e jog megvalósitásának feltételéül tüzetett ki, értsük meg jól: nem kivánatos czélul, amit készségesen elfogadunk, söt mindig vallottunk, hanem feltételül; ez pedig nem egyéb, mint gazdasági önállóságra való törekvésünknek kerülő uton történő meghiusitása. (Ugy van, ugy van!)

A nemzeti álláspont visszautasitása tehát ezen a téren is, bár burkoltabban, de félreismerhetetlenül érvényesült; pedig itt még a legfurfangosabb törvénycsavarás sem keverhette bele a kérdésbe a felségjogok szempontjait.

Mindazonáltal elfogadjuk azt, hogy az ellentétek leginkább a katonai kérdésben domborodtak ki és elfogadjuk azt is, aminek hangoztatása a hatalom részéről szinte a beismerés természetével bir, hogy ez az ellentét a fejedelmi és nemzeti jogok különböző felfogásán alapult. Ez magyaráz meg mindent és ez a mi igazolásunk.

Az a két eszmekör, amely egymással szemben áll, az abszolut fejedelmi hatalom és az alkotmányosság eszmeköre volt; háttérben pedig az osztrák összbirodalmi gondolat és a szuverén magyar állam eszméje.

A katonai kérdések.

Sem a király alkotmányos jogait, sem a pragmatika sanktio által letesitett kapcsolatot ő felsége többi országaival, de söt az 1867. évi kiegyezés intézményeit sem fenyegették azok a követelések, amelyeket a nemzet a véderőre nézve támasztott. (Ugy van, ugy van.) Hogy azokat miért támasztotta most, annak egyszerü oka a katonai terheknek tervbe vett ugrásszerü fokozásában található. Midőn a sulyos anyagi bajokkal küzdő nemzettől a hadsereg érdekében egyszerre az áldozatok tetemes fokozását kivánták, kikerülhetetlen volt, hogy a nemzet viszont azoknak az állapotoknak megváltoztatását követelje a hadseregnél, amelyek a magyar nemzeti állam eszméjével kirivó ellentétben állottak. (Zajos éljenzés.) Midőn azután a hatalom a Tisza kormány idejében parlamenti erőszak fegyveréhez is nyult, alkotmányunk biztositékait is ki kezdette, nyilvánvalólag abból a czélból, hogy saját katonai követelményeinek elfogadását a nemzeti ellenkövetelmények teljesitése nélkül is, feltétlenül biztositsa, oly magasan lobogott fel az elfojtani szándékolt láng, hogy a választási törvényünk fogyatkozásai daczára a hatalommal szemben az utolsó választásoknál többséget nyert az a tábor, amelynek legnagyobb része a nemzet katonai követeléseire világosan kötelezve volt. Mindez a hatalom eljárásának szükségszerü következménye volt; akik csinálták, azok ne vádaskodjanak. (Helyeslés.)

Igy nyertük a nemzeti megbizatásunkat.

Hüségesen ragaszkodtunk hozzá — ez igaz; elárulásával nem akartunk kormányt vállalni — ez is igaz. De mióta bün a hüség és mióta erény ez árulás?

Amit pedig árulás nélkül tehettünk, azt megtettük, hogy a király álláspontjához közeledjünk. Számoltunk a király kivánságaival és csak annyit kötöttünk ki, amennyi biztositékul szolgált volna arra nézve, hogy viszont ő is számol a nemzet kivánságaival, élő alkotmányos tényezőnek elismertük a királyi akaratot, de viszont kértük, hogy a választásoknál megnyilvánult nemzeti akarat is alkotmányos tényezőként tekintetbe jöjjön. Kompromisszumot akartunk a kettő között és e végből készek voltunk — anélkül, hogy bármiről is lemondanánk, követeléseink egy nagy részének elhalasztásába beleegyezni. Végül pedig mikor mindez nem vezetett czélhoz, beajánlottuk összes katonai követeléseink felfüggesztését a választási reform keresztülviteléig; nem is kértünk ő felségétől biztositékot az iránt, hogy az uj nemzeti verdiktet magára nézve kötelezőnek fogja elismerni; ezt az ő alkotmányos lelkiismeretére biztuk: csak magunk sorsát vetettük alá a nemzet egy ujabb megkérdeztetése eredményének. Ezzel huzamosb időre tényleg érvényesült volna a király akarata, csak azt kötöttük ki, hogy ne követeljék a nemzeti képviselettől azt, amit a nemzeti képviselet nem követel a királytól; saját elvi álláspontja megtagadását.

A rideg elutasitás.

Mindez hiába volt. Közeledésünk minden alakjában merev és rideg elutasitásban részesült; a királyi hatalom nem keresett kiegyenlitést a törvényesen megnyilvánult nemzeti akarattal, hanem feltétlen meghódolást követelt a nemzeti képviselettől, nem elégedett meg saját akaratának gyakorlati figyelembevételével, hanem elvi elismerését követelte annak, hogy a vitás téren a felvetett katonai kérdésekben a nemzet akarata egyáltalán nem számit. Ez az elismerés, ez a lemondás, ez a meghódolás pedig feltételéül tekintetett nemcsak annak, hogy a fennállott parlamenti többség kormányra jusson, hanem annak is, hogy a nemzet egyebekben élvezhessen alkotmányos jogokat vagy alkotmányos formákat.

Ezzel pedig az állami élet egy nagy és fontos ága, mely kimerülésig követelt pénz és véráldozatokat a nemzettől, a nemzeti akarat hatása alól egyszerüen elvonatik.

A saját véréből alkotott, keserves adó filléreiből fenntartott, véderő jellegére e felfogás szerint a nemzetnek befolyása nincs; az ő joga kimerül abban, hogy fizessen és hogy emberanyagot szolgáltasson. A hatalom ezt a véderőt megfoszthatja a nemzeti jellegtől, amint, hogy meg is fosztja; alakithatja a magyar állami önállóság élő tagadásával, az osztrák összbirodalmi gondolat élő jelképévé — aminthogy ezzé alakitja is: a nemzetnek moczczanni sem szabad, egyáltalán nincs más tennivalója, mint tovább fizetni, még pedig mindig többet és emberanyagot tovább szolgáltatni, még pedig mindig számosabbat. Még ahhoz sincs joga, hogy áldozatainak mérékét maga szabadon megállapitsa, mert azt is megkövetelték a többségtől, hogy a katonai kormány által előirt kiépitését a véderőnek feltétlenül és azonnal vállalja.

Nem kutatjuk, volt-e valaha és van-e jelenleg szabad nemzet, mely nemzeti életszerveinek és jogainak ezt a megcsonkitását huzamosan eltürné; azt sem kutatjuk, gondolható-e fejedelmi hatalom, mely az abszolut jogok ily borzasztó sulyát összeroskadás nélkül elviselni birná. De azt tudjuk, hogy a mi alkotmányunk a nemzetnek ilyen jogtalanságát és a királyi jogok ilyen abszolutizmusát nem ismeri. (Zajos helyeslés.) Az a hatalom, amely fölötte akar állani a nemzet önrendelkezési jogának, nem lehet a magyar király felségjoga, mert a magyar alkotmány csak alkotmányos királyi jogokról tud, melyek felelős tanácsadók által az országgyülés befolyásával gyakorlandók, olyan joga a magyar királynak nincs, amelyre a nemzet alkotmányos befolyása ki volna zárva. Világos szavakkal elismeri ezt ama kilenczes bizottsági programm is, amelylyel minket folyton megkináltak, de amelynek ezt a kijelentését csodálatosképpen elfelejtették. Az az abszolut fejedelmi hatalom tehát, amely a nemzet képviseletétől, söt magától a nemzettől feltétlen megadást követel, csak az osztrák császár hatalma lehet, Magyarországra is kiterjesztve, egy képzelt magasabb összbirodalmi jogrend alapján, mely fölötte állana a magyar állami jogrendnek és azt át nem léphető korlátok közé szoritaná.

Csonka alkotmányosság.

Mit jelentett volna tehát az a meghódolás, a melyet a parlamenti többség vezéreitől a kormányra jutás feltételeként kivántak? Jelentette volna a csonka államiság és a csonka alkotmányosság elméletének elfogadását, jelentette volna a lemondást a magyar állam szuverenitásáról, a magyar alkotmány és a magyar nemzeti lét teljességéről; lefokozását ezeréves állami alkotmányunknak tartományi önkormányzattá, az államalkotó historiai magyar nemzetnek az osztrák néptörzsnek egyikévé. Ezt mi nem tehettük, ebbe bele nem egyezhettünk, sem kifejezetten, sem hallgatag, sem szóval, sem cselekedettel; ha tesszük, árulók vagyunk, nemcsak az utolsó választásoknál nyert megbizásunk elárulói, hanem elárulói a nemzet multjának és jövőjének. Mivel pedig árulókká lenni nem akartunk, a nemzet azon elnyomói, a kik most a hatalmat kezelik, előbb egy fél éven át, törvénytelen elnapolások által elnémitották az országgyülést, végül pedig annak törvénytelen feloszlatását tanácsolták a királynak. A várható ellentállás ürügye alatt a ház elnökének tiltakozása ellen, még az ülés előtt fegyveres erővel szállották meg a népképviselet épületét, azután pedig szuronyos katonák és rendőrök behatolásával szentségtelenitették meg a képviselőház tanácskozó termét, ott az elnöki székből egy katonával olvastatták fel az üres padok számára azokat a királyi rendeleteket, melyeket a képviselőházzal illetékes uton nem is közölték. Mindezeknek a botrányos cselekedeteknek pedig, minthogy azok még a feloszlatás keresztülvitele szempontjából is feleslegesek voltak, nem lehetett egyéb értelme, mint alkotmány népképviseleti tényezőjének, tehát magának a nemzetnek világra szóló megalázása.

A ki mindezeket a tényeket egybeveti és aki a koaliczióval folytatott tárgyalások belső történetét ismeri, az valóban kénytelen gróf Hadik János barátom hatalmas nyilt levelében kifejezett azon föltevésben osztozni, hogy folyton müködtek olyan erők, melyeknek előre megállapitott czélja az volt, hogy a király és a nemzet képviselete közt ne jöhessen létre megegyezés, hogy a parlamenti többség semmikép kormányra ne juthasson.

Am legyen igy. Reánk nézve ezek a hatalmi tények lehetetlenné teszik a nemzettől nyert küldetés teljesitését; most tehát ismét magán a nemzeten a sor. A nemzetnek tisztában kell lennie önmagával az iránt, akar-e meghunyászkodni azon ökölcsapások előtt, amelyeket az abszolut fejedelemjog keretében a hatalom bitorlói reája mértek; akarja-e azt, amit mi nem akarhattunk, akar-e alkotmányossággal megcsufitott osztrák tartománynyá sülyedni, szabad-e nemzetből szolgabaddá válni? Ha nem akarja, aminthogy tudjuk, hogy nem akarja, bátor elszántsággal és nagylelkü áldozatkészséggel kell folytatni azt a törvényes küzdelmet, a melyet ő nem keresett, melyet a hatalom kényszerit reá, melyben ő senki jogát nem támadja, csak a magáét védi és a melyekben nem egyes követelményekről van többé szó, hanem alkotmányunk és nemzeti létünk megtámadott alapjairól. (Zajos helyeslés.)

Az országgyülés összehivása.

Ne legyünk kétségben az iránt, hogy a harcz sulyos áldozatokat fog kivánni. Rendszeres hadjárat foly a magyar nemzet lenyügözésére, amelyben el lehetünk készülve mindenre, amit a fékevesztett önkény szelleme kieszelhet. Azok a lázadók az alkotmány ellen, akik a hatalmat jelenleg birlalják, eddig is végig gázoltak minden alkotmányos biztositékon, minden törvényen, mely utjokban állt; ezentul ezt még nyiltabban fogják tenni és a nemzet elesik attól az utolsó biztositéktól is, amelyet a törvénycsavarás lehetőségének határozottsága és a hipokrizis követelményei nyujtottak neki.

Azt sem tudjuk megmondani, hogy meddig tart majd a megpróbáltatás ideje. Az 1848: IV. t.-cz. 5 §-a minden elmagyarázást kizáró határozottsággal állapitja meg az uj országgyülés összehivását; rendes körülmények közt felségsértéssel határos dolog volna abban kételkedni, hogy a törvény ezen alkotmánybiztositó rendelkezése meg fog tartatni. De hogyan állunk ezzel ma? Mire kell következtetnünk a hatalom mostani birlalóinak eddigi eljárásából? Az országgyülés elnapolásai is törvénytelenül történtek; azok utolsója, az 1905. deczember 19-én kihirdetett elnapolás az országgyülés mindkét házának egyhangu határozata szerint világosan beleütközik a törvény betüjébe is: mégis megtörtént, abból a — két alkalommal nyiltan kifejezett — indokból, mert az országgyülés többsége nem látszott hajlandónak a felülről követett irány elfogadására. Ma pedig ilyen szörny-elméletek irányitják a hatalmat, a lógika törvényei szerint nem kell-e feltételeznünk azt is, hogy az uj választások elrendelése attól fog függővé tétetni, vajjon a hatalom eléggé meghultnak tarja-e a nemzetet az ő parancsa szerinti u. n. akaratnyilvánitásra? Meg is nyilvánul a kétely mindenfelé; gróf Tisza István oly módon nyilatkozik e kérdésről, mely szinte biztatásnak is vehető, a legcsufosabb alkotmányszegésre: és mégis elmarad az a határozott kemény hivatalos czáfolat, melynek sujtó villámként kellene lecsapni minden föltevésre; még az interviv is elmarad, melynek alakjában a miniszterelnök különben szorgosan válaszolgat minden kisebb rendü támadásra is; ami pedig félhivatalos nyilatkozatképen megjelenik, az tele van fentartással, kétértelmüséggel, ravaszkodással és nemcsak el nem oszlatja, hanem megerősiti a kételyeket. Igy megyünk eléje április 11-nek, az 1848 i törvények szentesitése évfordulójának és hivatalos nemzeti ünnepének, mely a sors különös játéka folytán az uj országgyülés összehivásának utolsó határnapja és igy ismét vizválasztó jelentőségével bir alkotmánytörténetünkben, mert vagy visszatérés hoz alkotmányossághoz, vagy nyilt szakitást az alkotmánynyal. Mi sem jellemzi jobban mai állapotunk jellegét, mint az, hogy még ebben a tekintetben is lehetséges a bizonytalanság. Ki ismerhetné tehát félre a helyzet végtelen komolyságát? Ki ne óhajtaná a békés megoldást? De a megakadás nem megoldás, vagy csak épp oly módon az, amint a betegségében megoldás a halál is. Az alkotmányos formák helyreállitása, az alkotmány tartalmáról, a nemzeti akarat érvényesüléséről való lemondás árán: az csak ilyen halálszerü megoldás volna; az nem jelentené az alkotmány feléledését, hanem végképpeni eltemetését. Ettől óvjon Isten. Ha a nemzet ezt akarja, találhat vezéreket, akik ilyen irányban vezetni hajlandók; de a koaliczió táborában azokat nem találni. Mi kitartásra buzditunk a törvényes alapon; érezzük, hogy a nemzet velünk van és a legteljesebb bizalommal nézünk a jövő elé. (Lelkes éljenzés.)

Egyesüljön a nemzet.

Soha a nemzet annyira nem egyesült, mint most, egyetlen küzdelmében annyi erőt nem tudott kifejteni, mint ebben. Egyes kedvezőtlen jelenségek, bármennyire sajnálatosak legyenek önmagukban, nem változtatnak semmit ennek a képnek összbenyomásán. Hogy némely városban és megyében kifárad az ellentállás, hogy a szabadelvü párt nagylelkeségü, de nagyon is elfogult vezére hirdeti ugyan az ellentállást a törvénytelenség ellen, de egyuttal leszólja a törvényeinkben megjelölt ellentállási eszközöket a nélkül, hogy ezek helyébe másokat ajánlani tudna; hogy a törvénytelen kormányzás utóvégre talál embereket, akik eszközül hozzá szegődnek — talál sokakat is, amint a föld kerekségének minden országában és a történelem minden korszakában minden hatalom ilyeneket talált: ezek mind olyan jelenségek, amelyekkel foglalkozni nem kivánok, a melyekkel foglalkoznom több kiváló elvbarátom és fegyvertársam kimerítő fejtegetése után nem is szükséges, a melyek különben is elenyésznek a nemzeti erők imponáló sorakozásának ténye mellett: a lehulló száraz galyak csak holt terhet mentik meg az élő és virágzó törzset. (Tetszés és taps.)

Ezt a sorakozást kell fenntartanunk, megerősitenünk, mindig szélesebb rétegekre kiterjesztenünk, az apró mellékjelenségekkel nem törődve. (Helyeslés.)

Ebben szerepe van a politikai vezéreknek és szerepe van az egész nemzetnek, a nemzet minden hü fiának.

A mi kötelességünk azt a szövetséget fenntartani, amely, mivel eredetileg is alkotmányvédelmi czélokra alakult, soha időszerübb és szükségesebb nem volt, mint most. Kötelességünk e mellett a szövetségnek pozitiv feladatait is részletesebben megjelölni. Magától értetődik, hogy a szövetkezett pártok mindegyike a maga programmját változatlanul fenntartja és hogy különösen a függetlenségi párt soha sem fog lemondani ideáljáról, az országnak a tiszta perszonál unióra alapitott függetlenségéről, de amint az alkotmány védelmében egyesültünk, ugy látunk magunk előtt olyan közvetlenül megoldandó pozitiv feladatokat is, amelyeknek keresztülvitelét együttesen inkább biztosithatjuk, melyekre tehát együtt kell törekednünk. E feladatok illetékes kifejtésének nem akarok eléje vágni, de benső örömmel látom, mint érlelődik azok tekintetében napról-napra intenzivebb erővel az egyetértés a koaliczió kebelében. A nemzet közjogi birtokállományának biztositására és nemzeti élete teljességének kivivása mellett, a szabadsági biztositékok kiépitése, a nép széles rétegeinek emelkedő jólétét és kulturai haladását biztositó valóban demokratikus pénzügyi, gazdasági, társadalmi és kulturpolitikának létesitését közös feladatunknak tekinteni: mindezeknek pedig, ugy a hatalyosabb alkotmányvédelemnek és kiépitésnek, mint a követendő politikának egyik alapköve, a megoldandó feladatok egyik legelseje a függetlenségi párt meggyőződése szerint a szükséges nemzeti biztositékokkal ellátott általános szavazati jog megvalósitása. És hogy az összhang ez utolsó pont tekintetében is meglesz a koaliczióban, mihelyt a választási reform kérdésének megoldásához gyakorlatilag hozzáfoghatunk, erre nézve idézem az alkotmánypárt egyik kiváló tagjának, gróf Hadik János barátomnak nyilt leveléből a következőket: »Mindazoknak a mélyreható gazdasági és szocziális reformoknak, melyek a helyreállitott alkotmány első teendői közé fognak tartozni, bevezetése kell, hogy legyen a szavazati jognak széles kiterjesztése, mely hogy általánosnak neveztetik-e, de kautélákkal, avagy nem neveztetik általánosnak, de e kautélák a nemzet és a magyar állam érdekeinek gondos szemmeltartásával annyira kiterjesztbetők, hogy az eredmény megközeliti az előbbit, igazán mellékes. A fődolog, hogy az alkotmánynak olyan tág legyen az alapja, a milyen széles ennek az országnak a területe s hogy a nemzet törzsének gyökerei jogok alakjában mindenüvé elnyujtanak, ahol az ezredéves törzs számára éltető erő buzog. Igy legyen az alkotmány, mely ma orvult megtámadható volt, a társadalom egésze által kivivott győzelem után örökre megtámadhatatlan.

Az általános választói jog.

Mindezek után lehet-e már jóhiszemüleg lépre menni az alkotmányellenes kormány azon játékának, amelyet az általános szavazati jog jelszavával üz? A népjogok külső kiterjesztésében a koalicziótól bizonyára ugyanannyit várhatnak a nép széles rétegei, mint ettől a kormánytól, csak azzal a különbséggel, hogy mi a kiterjesztendő jogok tartalmát is biztositani akarjuk, az abszolutisztikus kormány pedig azokat tartalmuktól megfosztja és azzal a további különbséggel, hogy

mi népünk tömegeit az alkotmányért és a nemzeti élet teljességéért folytatott küzdelemben való részvétel dicsőségére hivjuk föl, a kormány pedig az abszolutizmus és katonai reakczió eszközeiül akarja őket felhasználni. Így állván a kettős alternativa, ki kételkedhetik, hogy népünk zöme melyiket fogja választani, hogy a jóhiszeműleg eltévelyedettek is vissza fognak térni a nemzeti ügy zászlaja alá. (Élénk éljenzés.)

A szabadság közös veszélye közelebb hozta hozzánk horvát testvéreink és azon nem magyar ajku polgártársaink legnagyobb részét is, akiknek idegenségével kellett eddig küzdenünk. Bécs ezekre a tényezőkre ellenünk csak elvétve számithat. (Igaz, ugy van.) Ellenfeleink minden fegyvere csütörtököt mond, ideig-óráig karhatalommal uralkodhatnak, de a nemzet lelkéhez sehol sem férkőzhetnek, talajt, amelyből erőt szivhatnának, sehol nem találnak. Ha a nemzet zöme kitart az alkotmányos kötelesség teljesitésében, a győzelem kimaradhatlan. (Zajos helyeslés.)

Lépésről-lépésre meg kell védenünk a nemzeti ellentállás erősségeit; tehetségünk szerint gondoskodtunk azokról, kiket nem a mi szeszélyünk, hanem a törvény és állásuk természete helyezett az első harczvonalba és akiknek legnagyobb része tiszteletet parancsoló önfeláldozással teljesitette alkotmányos kötelességét: a tisztviselőkről. (Lelkes éljenzés.) Erre a czélra áldozzon mindenki annyit, amennyit áldozhat és ugy a hogy a mai körülmények közt lehet.

A kormány törvénytelenségei.

Ha e védművek egy része elesik, ha a királyi biztosok törvénytelen kiküldése mindig több és több romboást visz végbe közöttünk, éljen a törvényes ellentállás lángja tovább minden egyes honpolgárban. (Éljenzés.)

Gondolja meg mindenki, hogy a királyi biztosok eljárása, mivel törvénytelen, senkire nézve jogok vesztésének, vagy elnyerésének alapját nem képezheti, akit elmozditanak, az ujból visszalép jogaiba, mihelyt az alkotmány helyreáll, akit kineveznek, az ugyanabban a pillanatban el is tünik.

Gondolja meg mindenki, akit illet, hogy az alkotmányellenes kormánynyal hiába szerződik: a nemzettel szemben ebből folyólag semmi jogos követelése nem lehet.

Gondolja meg mindenki, hogy az országgyülés által meg nem szavazott — sőt virtualiter megtagadott adót fizetni, országgyülési megszavazás nélkül — sőt az országgyüles köztudomásu akarata ellen ujoncznak belépni annyi, mint az alkotmány biztositékait megtámadni, tehát az alkotmány ellen fellázadni. (Ugy van! Ugy van!)

Minden hazafias törekvésben és minden megtámadott érdekünkben támogassuk egymást; a mennyire lehet kizárólag a hazai munka termékeivel éljünk; társadalmi ellentéteket ily nehéz időkben ne támaszszunk; az intelligenczia világositsa fel a népet, a hatalom titkos szövetségeseinek lázitó munkájával szemben, mutasson reá, hogy kinek és minek javára akarják jóhiszeműségét felhasználni.

A jó hazafiak e benső szolidaritásában bizalommal várhatjuk a megváltás napját. Ez a nap előbb-utóbb bekövetkezik; bekövetkezik annál előbb, minél elszantabb a nemzet ellentállása, bekövetkezik mathematikai bizonyossággal annál az elemi igazságnál fogva, hogy tovább tart ki egy egészséges nemzet organikus ereje, mint egy tisztán mechanikus hatalmu épület holt tömegének szilárdsága. Ezen a napon megtisztult lélekkel, kibővült tapasztalással, edzett erővel a vész napjaiban született együttérzés hatalmával fogja a nemzet kezébe venni ujjászületésének nagy feladatait, megteremtvén a nép milliói jogélvezetének és boldogságának feltételeit, a csonkitatlanul fenntartott magyar állami szuverenitás és magyar alkotmány alapján. (Lelkes éljenzés.)

Erre a napra szegezzük tekintetünket a küzdelem, fáradalmai és szenvedései közt, bizva az isteni gondviselésben, ügyünk igazságában, saját erőnkben, nemzetünk történeti hivatásában.

Félre minden esüggeteg pesszimizmussal!

Ha bizunk és kitartunk, legyőzhetetlenek vagyunk. (Hosszantartó lelkes éljenzés és taps.)

Gróf Apponyi Albertnek frenetikus tapssal és perczekig tartó lelkes éljenzéssel fogadott beszéde után Bathó János kir. közjegyző, pártelnök lendületes szavakban mondott köszönetet gróf Apponyi Albertnek a beszámolóért és egyszersmind a választók nevében felkérte, hogy vállalja el ismét a jelöltséget. Gróf Apponyi Albert hálás szavakkal köszönte meg a jászok kitartását és a jelöltséget elfogadta. Egyuttal megemlékezett arról, hogy a jövő esztendőben üli meg ezüst lakodalmát Jászberény város közönségével, amenynyiben a jövő évben lesz negyedszázada annak, hogy őt Jászberény város képviselőjévé választotta.

A beszámolóról Bathó János közjegyző és pártelnök inditványára Kossuth Ferenczhez a következő táviratot intézték:

Jászberény városának mai napon csaknem teljes számban egybegyült választóközönsége nagynevü volt képviselőjének, gróf Apponyi Albert urnak beszámoló beszédét meghallgatván, őt képviselőjelöltül kitörő lelkesedéssel egyhangulag ujból kikiáltotta. Ez alkalomból nagyságodat, mint a párt nagyérdemü elnökét tiszteletteljesen üdvözöljük, és mindannyioknak a nemzet javára irányzott dicső munkájukhoz Isten áldását kerjük. Bathó János pártelnök.

A beszámoló véget érvén, gróf Apponyi Albert a templomba ment, ahol Koncz Menyhért főesperes prépost plébános teljes diszben és nagy papi segédlettel hálaadó istentiszteletet tartott. Mise alatt az elemi iskolás növendékek egyházi dalokat énekeltek, a férfikar pedig a »Boldog Asszony Anyánk«, kezdetü régi egyházi éneket adta elő, mise végeztével pedig a himnuszt énekelte el, melyet a templomi közönség állva hallgatott végig.

A banket.

Délutáni egy órakor a jászberényi kaszinó termeiben lakoma volt, melyen gróf Apponyi Albert ült az asztalfőn, melliette Koncz Menyhért prépost-plébános és Koncsek István polgármester.

A több száz terítékes lakomán Koncz Menyhért prépost-plébános mondta az első felköszöntőt, mint ahogy magát kifejezte Jászberény városának volt és minden időben leendő képviselőjére. Koncz prépost lelkes hangu és tartalmas beszédében rámutatott a jelenlegi történeti időkre, amidőn a magyar nemzet ismét a küzdelem terére szorittatott és szomoru idők következtek el rája. Márczius ünenötödikén akarták ők a beszámolót megtartani, de most ugy látja, hogy olyan idők következtek el, amidőn márczius 15-dikét már csak a templomokban lehet ünnepelni. Lehet, hogy közel az idő, amikor már oly nyiltan sem beszélhet, mint most, de ő szembeszáll az idők viharával, mert — ugymond — kezeimre bilincseket verhetnek, de szabadságszerető lelkemre sohasem. Poharát a nemzetnek régi és mostani bölcs és áldozatkész vezérére, gróf Apponyi Albertre üriti.

Az éljenzés és taps elmultával gróf *Apponyi* Albert emelkedett szólásra. Az ő lelkében is megvillant az a gondolat, hogy beszámolóját márczius 15-én tartsa, de elállott ettől, mert egy beszámoló, egy közelmult eseményeivel foglalkozik, márczius idusa pedig a történelmi multnak és a jövendőnek ünnepe. Ez idő szerint ő nem a békének, hanem a harcznak igéjét hirdeti. Ennekelőtte lehetett még és talán később ismét lehet békéről beszélni, de azon durva ököcsapások után, amelyek a magyar nemzetre és alkotmányára hullottak, önmegalázás nélkül békéről beszélni nem lehet, békét hirdetni öneki nem szabad. A megalázás békeokmánya alá ő sohasem fogja aláirni a nevét. Tartozik ezzeel a hazának, tartozik önmagának, de tartozik Jászberénynek is, melynek közel 25 év óta képviselője. Addig kell harczolni, mig a statusquonál jobbat el nem érünk. Olyan küzdelem, mint a mai, nem szokatlan a magyar nemzet életében és minden harcz jól végződött. Bocskay, Bethlen, Rákóczi küzdelme után, ha ezek szenvedéssel is járták, kedvezőbb lett a nemzet helyzete, mint volt a harcz megindításakor. Még 1849-iki leveretésünk után is erősebb lett a nemzet, mert erkölcsi győzelmet aratott küzdelmével, amely elől, ha kitért volna, erkölcsi veréséget szenvedett volna. Csak higgadt, nyugodt és elszánt legyen a nemzet és tudjon várni. Mert mikor érezni fogja a hatalom és annak összes tényezői, hogy a nagyhatalmi törekvések — ez a legmagasabb szempont — nem tud érvényesülni és nem számit Magyarország nélkül, akkor ezek a nagyhatalmi törekvések meg fognak hajolni a magyar nemzet méltányos és lojális kivánságai előtt. Mi vagyunk a talaj és a gyökér, ők a galy és az ág, mely elfonnyad és azután tüzre kerül. Erőnknek tudatában legyünk, higyjünk és reméljük. Ne csüggedjünk és ne siránkozzunk, ha baj és nélkülözés ér bennünket. A keletiek vén asszonyokra bizták a jajveszékelést és mi keleti nép vagyunk és mi férfiak kell, hogy legyünk. Jászberény bátor férfiaira üriti poharát.

A tüzzel elmondott pohárköszöntőt perczekig tartó éljenzés követte. Dr. Weisz István szólalt fel és felköszöntőjében arról beszél, hogy a mai rendkivüli viszonyok között kétszeres oknk lehet a jászberényieknek, hogy gróf Apponyi Albert hitvestársát táviratilag üdvözöljék, mert ő a ki hozzá lehetett szokva, hogy rendes viszonyok között nagynevü férjét Jászberényben virággal és ünnepléssel árasszák el, a mostani időben talán aggódhatik miatta. Inditványát nagy lelkesedéssel fogadták és e táviratot elküldték Budapestre.

Még számos felköszöntő hangzott el Apponyi éltetésével. Gróf Apponyi Albert az esti vonattal utazott Jászberényből Budapestre.

Báró Wesselényi Kolozsvárott.

Kolozsvárról táviratozzák, hogy ma délelőtt tartotta meg báró *Wesselényi* Miklós beszámolóját a redoutban, amely ez alkalomból zsufolásig megtelt közönséggel. A beszámolóra a szocziálisták is nagy számmal jelentek meg és egyik szónokuk *Kecskeméthy* elnöknél szólásra jelentkezett. A gyülés előtt *Kecskeméthy* beleegyezését adta, hogy a tárgysorozat végén egy szocziálista szónok beszéljen. A gyülés megnyitása után báró *Wesselényi* Miklóst küldöttség hivta meg és megjelentekor zajos éljenzéssel fogadták. Wesselényit dr. *Török* István üdvözölte, mire báró Wesselényi elmondta beszámolóját, amely igy hangzik:

Tisztelt Uraim!

Bucsuzni kivánok önöktől mélyen tisztelt volt választó polgártársaim. Az országgyülés feloszlatásával, az önök megtisztelő mandatumát, hálás köszönetem ismételt kifejezése mellett ezennel visszaadom.

Engedjék meg tisztelt uraim, hogy a történtekről, a mostani helyzetről, jövőnk várható alakulásáról, egy pár rövid szóban elmondhassam sok tekintetben megváltozott nézeteimet, hazafias aggodalmaimat, reményeimet, ezekkel indokolván meg belépésemet a negyvennyolczas függetlenségi pártba.

Nagy jelentőségü, szomoru események zajlottak le tisztelt Uraim egy évnek leforgása alatt.

A mult évben a korona, felelős kormányának tanácsára, itélethozatalra szólitotta fel a nemzetet s a nemzet közvéleménye meghozta itéletét. Félreérthetetlenül kifejezett itéletét azonban a korona tanácsadói semmibe sem vették. És amidőn az országgyülés óriás többsége, azt az ósmeretes, hódolatteljes feliratot intézte volt a koronához, — amelyet pedig, alkotmányos fogalmak szerint, az egész nemzet egyhanguan kifejezett óhajtásának kellett volna tekintenie, — ezt sem vették figyelembe, válaszra sem méltatták, hanem válasz helyett, a törvény- és alkotmány-szegéseknek egy olyan vérigsértő sorozatát zuditották a nemzet fejére, mint hogyha ezt a szerencsétlen országot, szándékosan anarchiaba akarták volna kergetni.

Ettől minden áron megóvandó az országot és a nemzetet, a szövetkezett ellenzék vezérlő-bizottsága, a korona kezdeményezésére, több izben is, kompromisszumos tárgyalásokat kisérlett meg.

Ezek a tárgyalások természetesen nem vezettek semmi eredményre, de nem is vezethettek, mert a korona tanácsosai folyton a nemzet részéről teendő engedményeket hangoztatták, már pedig a nemzet csak szentesitett törvényeinek, törvényes jogainak végrehajtatását kérte. Törvényes jogokból pedig nem lehetett engedményeket tenni, legfeljebb jogfeladásokat, erre pedig a magyar nemzet sehogy sem volt hajlandó.

Mindezeknek a keserü tapasztalatoknak az a megszivlelendő tanulsága, hogy minekünk olyan alkotmányos garancziákkal kell körül vennünk és biztositanunk államiságunknak parlamentáris és alkotmányos jogait, hogy ezekkel a mi mostani, ugy látszik csak papiroson létezőnek bizonyult alkotmányunkkal és jogainkkal, ne történhessen meg jövőre többet az, hogy azokat a hatalom tetszés szerint felrughassa.

Törvényeink tanusága szerint, Magyarország más idegen államtól nem függő, önálló állam lévén, feltétlenül szükséges tehát, hogy a magyar állam nyelve, az állami életnek minden megnyilvánulásában és igy a magyar hadsereg szolgálati és vezényleti nyelvében is, érvényesüljön. Mert a magyar hadseregnek, vagy mondjuk a 67-es törvény stilusa szerint; az egész hadsereg kiegészitő részét képező magyar hadseregnek, német szolgálati nyelve, egyenes tagadása államiságunknak, meggyalázása nemzeti becsületünknek, kockáztatása nemzeti jövőnknek!

Az is elengedhetetlen teendőnk, azt az alkotmányos jogunkat is feltétlenül érvényesitenünk kell, hogy közgazdasági berendezkedésünket, mint más államtól nem függő, önálló állam, legjobb belátásunk szerint bármikor berendezhessük.

A korona felkismeretlen, vagy tudatlan tanácsosai meghiusitották a kiegyezési tárgyalásokat. Rövid látásukban még azt az arany hidat is, amelyet a vezérbizottság államférfiui bölcs előrelátással állitott vala fel a koronának, a legfelsőbb helyről ridegen visszautasitották és elég meggondolatlanul tagadásba vételi tanácsolták ezredéves államiságunknak és alkotmányunknak, ugy látszik, valamennyi jogait. Absurd tanácsaikkal oda fejlesztették az alkotmányválságot, hogy a Ház feloszlatásával, a törvényhozás tényezői közül az egyik megsemmisitette a másiknak minden jogait. Megsemmisitvén a törvény és alkotmány ellenére az országgyülés felelősséget; a nyers erőnek, a törvényes renddel való ülyetén összeütközésével megcsinálták az abszolutizmust, botor kézzel tépvén meg tekintélyét a felség szent és sérthetetlen személyének!

Kezdetet vehet hát az a bizonyos és atyafojdultattat kilátásba helyezett végtelen nyomor és szenvedés, a melyekben volt már részünk eddig is — és a melyekben valószinüleg még több részünk leend ezután.

Hát ez minden esetre baj, csapás számba vehető nagy baj, de nemzeti és főleg dinasztikus szempontokból még nagyobb horderejü baj az, hogy a 67-es törvényeknek és az abban megálapitott dualisztikus államrendnek — amelynek alapját a teljes és tökéletes állami paritásnak kellett volna képeznie — ilyen kezelése és annak különösen éppen a felelős kormányközegek részéről történt ilyen kezelése mellett el kellet következnie a nemzet közvéleményében ez alap teljes és tökéletes csődbejutásának,z diskreditalásának.

Ugyan ki tudna még lelkesedni azért az alkotmányért, a mely rombadőlt azonnal, mihelyt a nemzet egy szorosan vett nemzeti ügyben csak akarni is mert?

Mi mindannyian, akik reménykedtünk a 67-iki törvények gyakorlati voltában s azokat állami életünk továbbfejesztésére megfelelő alapnak tartottuk: — jóhiszeműen abban az illuzióban éltünk, hogy az a bizonyos állami paritás, amely a dualisztikus államrendnek alapfeltételét képezte volt, csak a szabadelvü párt 37 éves hazafiatlan mulasztása miatt nem érvényesülhetett és ugy voltunk meggyőződve, hogy egy ujabb, hazafiasabb többségnek könnyü lesz a mulasztásokat helyrehozni és a 67-es kiegyezési törvényeket ugy a mint azokat Deák Ferencz eredetileg koncipiálta volt, nemzeti tartalommal ellátni.

De, elosztalták mindezeket az illuzióinkat a legujabb idők tapasztalatai és arra a meggyőződésre vezettek, hogy magyar nemzeti államiságunk érdekei érvényesülésének, nem egészen a volt szabadelvü párt, nem is egészen a dinasztia, hanem Ausztria és Bécs a legfőbb akadályai.

Mig egyforman loyalis szerződő felek között is, mindenféle közös ügyek, többé vagy kevesebbé, de mindegyannyi surlódási, mindegyannyi utközö pontokat szoktak képezni. Hogyne képeznének hát olyan szerződő felek között, ahol az egyik fél annyi elfogult gyülölettel és olyan határtalan kapzsisággal viseltetik a másik iránt, mint amilyennel viseltetnek a magyarok iránt Bécs és az osztrákok!

Ilyen viszonyban levő szerződő felek között jóhiszeműleg és jó eredménynyel lehetetlen közös ügyeket fenntartani és ha ezt netalán nem tudtuk volna eddig is, megmutatta most a tapasztalat, hogy Ausztriával mind a két felre nézve előnyössé valható közös ügyeket még a Deák Ferencz lángeszének sem sikerülhetett kodifikálnia.

E balul kütött kisérlet után oda kell tehát a jövőre törekednünk, — meglehet, hogy ez csak a távol jövőben lesz lehetséges, de mindegy, arra kell törekednünk, — hogy lehetőleg kerüljünk Ausztriával mindenféle közös ügyeket.

Látva az alkotmányunkat és államiságt törekvéseinket ért e mindenféle inzultusokat, jóval az országgyü és feloszlatása előtt, elhatároztam, hogy ki fogok lépni az uj-párt kötelékéből. Közöltem ezt pártom vezéreivel, kijelentvén, hogy ha még ez a legnagyobb sérelem, a háznak erőszakkal való szétkergetése is megtalálna történni, hát akkor, nézetem szerint, mindezekre a nemzetnek, az volna a leghelyesebb, az volna a legcsattanósabb válasza, hogyha, mint egy tábor, egységesen tömörülne, a 48-as függetlenségi párt zászlója alá, a melynek nyiltan bevallott végczélja a Personal-Unio lenne; az a Personal-Unio, amely Szent István birodalma és az osztrák tartományok között, tehát az egymástól törvény szerint teljesen független két állam között nem ismer semmiféle más közös ügyet, csak azt, ami tudniillik törvényeinkben is körül van irva, csak az uralkodó személyének és a kölcsönös védelem kötelezettségének közös ügyét.

Tisztelt Uraim! Abban a nagy történelmi drámában, vagy talán tragédiában, a melyet a népek és nemzetek sorsát intéző végzet játszat el a magyar nemzettel, elérkeztünk immár a IV-ik felvonás végéhez.

A függöny legördüli.

Következik most az V-ik, befejező felvonás, a mely azonban — hiszem a magyarok Istenet — megfogja hozni, nemcsak a költői, hanem a minket annyira megillető, történelmi igazságszolgáltatást is.

Ez a végső, ez a befejező felvonás, az abszolutizmus jegyében kezdődik. A kormányunk felfüggesztve, szólás- és sajtószabadságunk korlátozva s nemsokára bilincsekbe verve. De, azt a szabadság eszméjével foglalkozó gondolatot és azt a függetlenségünkért lelkesülő hazaszeretetet, a melyek most már egyetértő kitartással magyar hazánk államiságára és önállóságára fognak törekedni, azt nem lehet bilincsekbe verni sohasem.

Ez a mostani abszolutizmus, folyton, minden téren, mondhatni lépten-nyomon elkövetett provokácziókkal talán arra számit, hogy teljes anarkiába fogja kergetni ezt a fegyvertelen, ezt a szerencsétlen országot. Lehet, hogy számitanak is erre, de hogyha nem ül fel a nemzet, hogyha ezekkel az ingerlésekkel szemben megtudja őrizni hidegvérét, önérzetes nyugalmát, akkor az erőszak minden kisérlete nevetségessé válik, a nevetségesség pedig tudvalevően, — öl!

Tehát csak önérzetes, nyugodt, higgadt és törvénytiszlelő magatartás, egyetértés, sona nem lankadó hazafias lelkesedés; mert eljön a megváltás, s ezzel egyidejüleg, eljön a nagy leszámolás napja, amikor is, biztosra vehetjük, alkotmányunk szabad és önálló államiságunk feltámadását!

És most azzal végzem szavaimat, és azzal bucsuzom el önöktől, mélyen tisztelt Uraim, és volt választó polgártársaim, hogy éljen az alkotmány és éljen az a minden akadályok daczára egyszer csak mégis elkövetkezendő, szabad és egységes, önálló és független, Magyar nemzeti Állam!

A közönség a beszámolót ismételten viharos tetszésnyilvánitásokkal szakitotta meg, végül pedig szünni nem akaró ovácziókban részesitették *Wesselényit.* Csak a szocziálisták akarták a rendet megzavarni. A beszámoló végén ugyanis közbekiáltottak, hogy: Beszéljen az általános választói jogról! Hol a választói jog? *Kecskeméthy* elnök, ki a tárgysorozat szerint most következett volna, a szocziálistákat türelemre kérte, de a szocziálisták szakadatlanul folytatták közbekiáltásaikat, mire Kecskeméthy kijelentette, hogy nem engedi magát terrorizálni és feloszlatta a gyülést. A közönség a Kossuth-nótát, a szocziálisták a Marseillaiset énekelve vonultak az utczára, hol nagy csoportokban mentek énekelve, mig minden rendzavarás nélkül szétoszlottak.

Benedek János beszámolója.

Dr. Benedek János Hajdubószörmény volt országgyülési képviselője, ma tartotta meg beszámolóját választói előtt. Megérkezésekor a pályaudvaron nagyszámu polgárság fogadta, melynek nevében Kálman Lajos pártelnök üdvözölte. Benedek az üdvözlésre válaszolva többek között ezeket mondotta: Nem lehet megakadályozni azt, hogy a zsarnoki hatalom által elnyomott magyar alkotmányosság ismét életre ne keljen. Tovabb nem folytathatta beszédét, mert Ballacs József csendőrőrmester közbelépett és felhivta Benedeket, hogy hagyjon fel beszédével, különben kénytelen lesz erőszakot alkalmazni.

Ezután *Benedek* János a polgárság lelkes tüntetése között bevonult a városba, ahol a függetlenségi kör nagytermében több mint kétezer választója fogadta nagy lelkesedéssel.

Kálmán Lajos pártelnök bevezető szavai után Benedek két teljes óra hosszat fejtegette a mai áldatlan politikai helyzetre vonatkozó nézeteit. Rendkivüli hatást ért el a haderő mai állapotát ismertető jelenteéseivel, továbbá az ország közgazdasági és politikai helyzetét és az általános választói jogot tárgyaló hatalmas érvelésével. Kimutatta, hogy Magyarországon az abszolut uralom meghonositása csak üres álomkép lehet. A cs. és kir. ügyvivő kormányt illetőleg kijelentette, hogy az a parlament ellenőrzését nélkülözve, csak a sajtószabadság, a gyülekezési jog és minden egyéb, az alkotmány által biztositott polgári jog elnyomására törekszik s mint ilyen nem akarhatja komolyan az általános választói jog megvalósitását sem. Ez az áldatlan állapot azonban nem tarthat sokáig, véget fognak érni a nemzetellenes támadások nemsokára, amikor még könyörögni fognak a magyarnak, hogy segitse ki Ausztriát tengernyi bajaiból.

Benedek János beszédét perczekig tartó viharos éljenzéssel fogadták. Utána Szabó Márton tekintélyes polgár állott fel szólásra és ujra felajánlotta Benedeknek a választó polgárság nevében Hajdubószörmény mandatumát. Ezután Benedek Jánost hatalmas lelkesedés közepette egyhangulag a város képviselőjévé jelölték. A beszámolót banket követte, amelyen több százan vettek részt.

Beszámolók és nyiltlevelek.

Meskó László.

Nyiregyházáról táviratozzák, hogy dr. Meskó Nyiregyháza volt képviselője ma tartotta beszámolóját nagy számu közönség jelenlétében az ipartestület helyiségében.

Mezőfi Vilmos.

Csányteleköl jelentik, hogy Mezőfi Vilmos, a szegvári kerület volt képviselője ma délelőtt Tömörkényen, delután pedig Csányteleken a községházán tartotta beszámolóját.

Kaufman Géza.

Kaufman Géza az ugodi kerület volt orsz. képviselője nyilt levelet intézett a választókozönséghez, melyben felemliti, hogy megbizatásánál tovább nem élhet, mert az országgyülést fegyveres erővel törvényielen módon feloszlatták. Levelének folyamán kijelenti, hogy szándékait nem valósithatta meg, mert a kormány a folytonos elnapolásokkal tetlenségre kárhoztatta a képviselőházat. Mióta Tisza István a házszabályrevizió kereszülhajszolására irányuló példátlan törvénysértést elkövette, azóta a végrehajtó hatalom, a kormány ellen kellett az alkotmányt és a törvényeket védeni. Több, mint egy év óta folyik a nemzeti küzdelem és a szövetkezett baloldali pártok által hódolattal megkinált kibontakozási alap a korona által elutasittatott, a megtévesztő tanácsosok gonosz indulatu sugalmazásai folytán.

A számaranyánál fogva vezető függetlenségi párt, a hasznos és gyümölcsöztető béke biztositására elment az engedékenység legszélsőbb határáig. A függetlenségi párt elnöke és az egész ellenzék vezére, a legizgatottabb küzdelmekben is hámulatos mérsékletet és vezetésre képesitő tapintatosságot tanusitott. A küzdelem most a magyar nyelv szüverén jogáért, az önálló gazdasági rendezkedésről és temérlek belügyi reformért folyik. A mostani szomoru válság tanusitja, hogy a nyerstartalommal szemben alkotmányunk nem elég biztos. Okulva a jelenen, alkotmányunkat s szentesitett törvényeinket hatásos garanczikkal, biztositékokkal kell körülbástyázni. Minden igaz hazafi erre segedkezni köteles. Senki sem köteles adót fizetni és katonasorba lépni, mig az országgyülés meg nem szavazza az adót és az ujoncztelszámot. A zsarnoki kormány a nemzet megtévesztésére tetszetős programmal készül a választásra. Jogot és szabadságot hirdet az, ki most jogot foszt. A függetlenségi párt programmja most időszerü, indokolt és alkalmas a válság megoldására és az állandó béke biztositására. Pártonkivüli programmal választották meg, de hosszas megfontolás után lelke őszinte, hazafias érzületét követve belépett a függetlenségi pártba. Most a függetlenségi zászlót, mely alá bátor harczra, becsületes munkára, a haza és kerülete javára szegődött, visszaadja morcsoktalanul és tisztán megbizóinak.

Rudnay Sándor.

Dr. Rudnay Sándor, a nyitrai kerület volt szabadelvüpárti képviselője falragaszokon közzétett nyilt levélben bucsuzik választóitól. Ebben köszönetet mond két izben egyhangulag történt megválasztatásáért és kijelenti, hogy az áldatlan politikai viszonyokra való tekintettel a politikai élettől teljesen visszavonul.

A pápa és a király esküje.

A kormány félhivatalos laptudósitója jelenti:

Az »Ország« czimü lapnak egy bécsi hiradása nyomán a mai reggeli lapok részletes tudósitást közölnek arról, hogy ő felsége a pápától a magyar váság ügyében állitólag valamely feloldást kért és kapott volna. Illetékes helyről a legnagyobb nyomatékkal jelentik ki, hogy az emlitett tudósitás minden részleteivel együtt abszolut és czélzatos valótlanság.

Apponyi és az osztrák politikai körök.

Illetékes meghatalmazás alapján közli a Politikai Értesitő a következő kommüniké: A Pesti Hirlapban az a hir látott napvilágot, mint hogyha gróf Batthyány Tivadar Becsben gróf Apponyi Albert megbizásából a katonai követelések elejtése alapjan tárgyalna osztrák politikusokkal. Ez a hir minden részében puszta koholmány. Gróf Apponyi senkinek tárgyalásokra megbizást nem adott, legkevésbé bármely nemzeti követelmény elejtésének alapjan, ami éppen az ő gondolkodásától teljesen távol áll. Ez nem jelenti azt, hogy gróf Apponyi Albert nem tartana kivánatosnak és nem helyeselné az arra irányuló esetleges akczió, hogy az osztrák vezető politikai körökkel olyan kölcsönös megértés jöjjön létre, mely — kizárva idegen beavatkozásnak még gondolatát is — a velünk szövetségben levő állam népképviseleti tényezőinél méltányos és barátságos fellogását terjesztené a magyar nemzeti követeléseknek és ez által e követelések megvalósitásának egyik, habár nem jogi, de erkölcsi nehézsége elhárithaló lenne.

A haladó-pártkör feloszlik.

A haladó-párt köre — mint a »Kel. Ért.« jelenti — márczius hó 15-én feloszlik és a Hungária-szállóban birt körhelyiségét megszünteti. Ez első lépés a párt ujjászervezésére (?), melynek folyamán a párt nagyobb és alkalmasabb körhelyiséget fog kibérelni.

A Petőfi-társaság márczíusi ünnepe.

Valóban márczíusi szabadságot követelő, szabadságot hirdető, szabadságot diesőitő szellője lengte át a Petőfi-társaság mai felolvasó üléset, melynek szereplői egytől-egyig hazafias szellemtől athatott költői és prózai müvekkel álltak a hallgatóság elé.

Herczeg Ferencz, a társaság elnöke, jó példával járt elöl. Poétikus beszéde magával ragadta a nagy és lelkes közönséget, mely tomboló tetszéssel honorálta az összes felolvasokat.

Tisztelt Társaság!

Természetes uton keletkezett hagyomány folytán a Petőfi-társaság márczius havi ülései, ha költő képükben nem is, de belső tartalmukban ünnepi ülésekké fejlődtek. Ünneppé avatta azokat a visszaemlékezés márczius idusára, mely a magyar sajtószabadság születésnapja. Márczius 15-én szabadult meg egykoron békóitól a gondolat és midőn hódító utjára indult a magyar hazában, Petőfi Sándor ez ujongó szavakkal köszöntötte:

Csattogjatok, csattogjatok,
Gondolatink szárnyai,
Nem vagytok már többé rabok,
Szét szabad már szállani.

Ezt a napot, mint a nemzet megifjodásának esodákban gazdag tavaszi miszteriumát ülte meg mindenkor minden magyar iró. És megülte a Petőfi-társaság is. Irodalmi egyesülésünk elvből nem ad helyet a maga kebelében a politikának, a sajtószabadság azonban nem politikai elv, hanem emberi jog. A sajtószabadság ideálja, épp ugy, mint a hazáé és a szabadságé, a nemzeti életnek oly magas és tisztult légkörü hegycsucsain trónol, hová nem hatol fel a párttusák zavaros lármája és hol szabadon áldozhat minden magyar ember, pártkülönbség nélkül. Aki pedig fegyverrel a kezében és gyülölettel a szivében tör be a szentélybe, az megtagadja magyar voltát.

Tisztelt Társaság! A mi nemzetségünkkel ma esik meg első izben, hogy márczius idusát inkább aggodalommal, mint ünnepi örömmel a szivünkben látjuk rank virradni. A tündöklő nap előtt, mely a márczíusi ifjaknak világitott, ma sötét pára borong; ugyanaz a fekete felhőssereg, mely hideg és szomoru árnyékot vet egész nemzeti közéletünkre.

Ha felidézzük ma a márczíusi ifjak szellemeit, megesnének, hogy a szellemek kara Arany Toldijának haragos szavait vágná arczunkba:

Nem elég, hogy szabad czimert hagya rátok,
Védeni azt a sirból járjon fel apátok?

És pirulnunk kellene azon is, hogy meghazudtoljuk Petőfi Sándor ama jóságos igéit:

Szabad sajtó! . . . már ezentul
Nem feltelek, nemzetem,
Szivedben a vér megindul,
S éled a félholt tetem.

Ha Petőfi ma élne, bizonyára féltené a szabad sajtót és féltve tartaná kezét a nemzete szivén.

A mai nap tehát nem öröm napja. Ha ünnepi himnuszt zengenénk titáni őseink dicsőségére, az saját törpe voltunk gunydalává lenne. A mi idusunkat a mult már nem avathatja ünneppé, csak a jövendő. A jövendő, amelyet erős, komoly és férfias fogadalmakkal akarunk köszönteni. Felfogadjuk, mi magyar irók, hogy szüzies tisztaságában őrizzük meg tollunkat nemzetünknek. Felfogadjuk, hogy szivünkben nem teszünk méltatlanok Hozzá, kitől társaságunk a nevét vette és a ki a márczíusi napok felséges mámorában irta e sorokat:

Haza és szabadság, ez a két szó, melyet
Először tanuljon dajkától a gyermek.
És ha a csatában a halál eléri,
Utószor e két szót mondja ki a férfi!

E két szóra emlékezve és emlékeztetve, nyitom meg a Petőfi-társaság márczíusi ülését.

A lelkes szép beszédet viharos taps követte. A napirend első pontja Lampérth Gézának, a

társaság legifjabb tagjának székfoglalója volt. A fiatal költő Ének négy kis ezüstsarkantyuról ezimü hazafias versével foglalta el székét. A szép költemény egy öregasszonynak drága emlékül megőrzött négy kis sarkantyujáról szól, amelyek viharos időkben lelkesitően pengtek. Ez a négy

Azt zengte: fegyveren, vason majd kifogunk,
Szent vértünk védelmez: igazságunk s jogunk!
Azt zengte: megvirrad még ez a sötétség,
Dér, hó eltün innen s kizsenditi Isten
Kertjeink virágát, mezeink vetését!

A költeményt, amely mély hatást tett, zajosan megtapsolták.

Ezután Hatala Péter mondott el érdekes visszaemlékezéseket az 1848 márczius 15-ének előzményeiről, Kossuthnak diadalmas bécsi utjáról s mindazokról az eseményekről, amelyek márczius idusával kapcsolatosak. A felolvasás nagy tetszést keltett.

Majd Koroda Pál szavalta el nagy hatással »Esküc ezimü hazafias költeményét, melynek egy strófáját ideiktatjuk:

Minden kötésünk immár szétszakitva,
Jogunkon szolgaság kaczag
És koczkát vetnek legfőbb javainkra,
Kik jöttek, hogy kifoszszanak.
Elvesztettünk mindent egyszerre együtt,
Amért áldottuk eddig e napot . . .
Megszegjük azt a márcziusi esküt:
Hisz ujra rabok lettünk mi, rabok!

A költőt hosszasan tapsolták.

Végül Abonyi Árpád olvasta fel Magyar vezényszó ezimü szép novellájat, amely azt illusztrálja, hogy a német tiszt ajkáról a csata veszedelmében elhangzó magyar szó milyen gyujtó hatással van a legénységre.

UJDONSÁGOK.

— **Márczius tizenötödike.** A szabadság ünnepét nemcsak a fővárosban, hanem országszerte mindenütt nagy diszszel és lelkesedéssel készülnek megülni. A kormány és közegei természetesen mindent elkövetnek, hogy a nemzeti érzelmek megnyilatkozását elfojtsák, de az ünnepségek rendezői gondoskodnak, hogy a rendőrségnek ne legyen alkalma az ünneprontásra és a hazafias közönség méltóságteljes magatartása is ketségkivül lehetetlenné fogja tenni az ismert, tapintatos beavatkozásokat.

Az egyetemi ifjuság márczius idusának megünneplésére nagy előkészületeket tesz meg, hogy a nagy naphoz minden tekintetben méltó legyen az ifjuság ünnepe. Az ünnepség programmja két részre oszlik. Délelőtt az ifjuság a Vigadóban matinét tart, melyen az ünnepi beszédet az egyetemnek nevében egy egyetemi tanár mondja; K. Hegyesi Mari, a Nemzeti Szinház művésznője szaval, Takáts Mihály, az Operaház tagja a »Boldogasszony anyánk« kezdetü megható régi magyar dalt énekli Schmidhauer Lajos orgonaművész kiséretével. A Mérnök daloskör Hubert »Fohász«-át adja elő Széchy Jenő karnagy vezetésével, régi kuruez nótákat játszanak tarogatón Szebeny Antal és Juszkó Gyula egyetemi hallgatók. Az ifjuság részéről beszélnek Zsitvay Tibor, Kálmán Dezső és Gaul Károly ifjusági elnökök. A délutáni ünnepség programmja a következő: Gyülekezés délután 2 órakor az Egyetem téren. Az erkélyről beszél Lutter János, szaval Göde Lajos. Innen a menet a Muzeum elé vonul, ahol kislégi Nagy Dénes és Kovats László, a Kossuth-szövetség elnöke beszédet mondanak. A Nemzeti Dalt szavalja Gerber Béla, Petőfi szobrát Puskas Jenő, a Kossuth-szövetség alelnöke koszoruzza meg, a »Talpra magyar!«-t pedig Balázs Gyula szavalja el. A részletes programmot a napokban teszi közzé falragaszokon a rendezőség, amikor is felhivással fordul Budapest polgárságához, hogy az idei fokozott jelentőségü márcziusi ünnepélyen minél nagyobb számban jelenjék meg. Külön meghivókat az ifjuság nem bocsát ki. — A Tisztviselőtelep közönsége az «Egyesületi Ház» termeiben hazafias ünnepet rendez. Az emlékünnepely műsora: 1. «Szent hamvak». Férfi-karének. Előadja a Polgári Dalkör. 2. «Márczius Idusán». Költemény Szávay Gyulától. Szavalja Palmai Kálmán. 3. «Szabadságharczi dalok». Énekli Della-Donna Eugenia. Zongorán kiséri Szabados Béla. 4. Ünnepi emlékbeszéd. Elmondja Ember Károly. 5. Kuruez nótak. Tárogatón játszsza Farkas Jenő. Zongoran kiséri Csanadi Virgil. 6. Vasvári Pál emlékezete. Felolvassa Zsemi József. 7. «Hymnusz». Ferfi-karének. Előadja a Polgári Dalkör. Este ünnepi lakoma, melyen az áldomást a szabadságserleggel dr. Ballagi Aladár mondja.

A III. kerületi polgari fiuiskola is megünnepli márczius 15-ét, amelynek müsora a következő: 1. Megnyitóbeszéd, tartja Kacskóczy Ödön igazgató. 2. Szózat. Énekli az ifjusági énekkar. 3. Ünnepi beszéd, tartja Taksonyi József tanár. 4. Nemzeti dal. Szavalja Bodor István tanuló. 5. Kossuth-hymnusz. Zenéjet irta Csanády Virgil. Előadja az ifjuság énekkara. 6. A magyar fiu, költemény, irta Taksonyi József, szavalja Boros Ferencz tanuló. 7. Előre! Költemény Tóth Kálmántól. Szavalja Plichta Pál tanuló. 8. Hymnusz. Előadja az ifjusági énekkar. A karénekeket Szerémy Gusztáv hegedümüvész tanitotta be és vezeti.

— **Baleset a szinpadon.** A Népszinházban ma délután a „Sárga csikó“-t adták elő. A Csorba Laczi szerepét *Pintér* Imre játszta. Egész a második felvonás végéig zavartalanul folyt a játék. Ekkor azonban sajnálatos baleset történt. Csorba Laczi magára véve a lókötés vádját, átugrik a keritésen s az egyik csendőr a pisztolyát rásüti. A fegyver alighanem nagyon erősen meg volt töltve puskaporral, a lövés is közvetlen közelről történt s a fojtás Pintér Imre ruháján áthatolva dereka jobb oldalán tallér nagyságu sebet ütött. A színész elesett s az előadás föltétlenül megakadt volna, ha nem lett volna vége a felvonásnak. Pintér Imre erősen vérző sebét a nyomban előszólitott szinházi orvos, miután a vérzest elállitotta, bekötözte. Noha Pintért égő fájdalmak gyötörték, folytatta játékát s az előadás zavartalanul folyt le. A szinpadon nagy rémület volt, mert az első pillanatban mindenki azt hitte, hogy a pisztolyba véletlenségből éles töltés került. Csak *Stoll* Károly főrendező nem vesztette el a fejét, mert mindjárt tisztában volt, hogy nagyobb szerencsétlenség nem történhetett. A közönség körében is elterjedt a baleset hire s mindaddig nagy volt az izgalom, amig Pintér meg nem jelent s mindenki nem láthatta, hogy nagyobb baja nem eshetett. Az orvos véleménye szerint Pintér sebe néhány nap alatt be fog gyógyulni.

— **Vasuti munkások kongresszusa.** A vasuti munkások országos kongresszust tartottak ma a Váczi-utczai városháza közgyülési termében. A kongresszust délelőtt kilencz órakor Fellner Béla nyitotta meg, üdvözölve az ország minden részéből megjelent kiküldötteket. Ajánlatára megválasztották elnökül: Kiss Miklóst (Budapest), Seitz Lajost (Pécs) és Csutár Lajost (Temesvár). A verifikáló bizottság jelentette, hogy 66 helységből 175 küldött van jelen, a budapesti szolgálati ágak 77 képviselőt küldöttek, ezenkivül a Kassa-Oderbergi vasut és a Delivasut munkásai 2—2 küldöttet. Az összes küldöttek száma tehát 276.

A napirend első pontját, a Vasuti Munkások Országos Szövetségének ügyét Kiss Miklós ismertette. Elmondotta, hogy a vasuti munkásokat is be akarták venni a főhivatalnokok által fenntartott szövetségbe, de a munkások nem léptek be a hivatalnokok közé, mert ott nem tudják érdekeiket kellően megóvni. Hosszabb vita keletkezett, amelynek során a szónokok az önálló szervezkedést ajánlották. Majd a gyülés e fogadta a vezetőség által beterjesztett határozati javaslatot, mely a szövetségre, a fegyelmi biróságra, a nyolcz napi szabadságra, a nyugdijra, a szertár-, raktár- és pályafenntartási munkásokra, a szaksajtóra, a konzumra és a betegpénztárra vonatkozó pontokat fogalt magában.

— **A courriéresi bányakatasztrófa.** Megemlékeztünk már arról az iszonyu szerencsétlenségről, mely Észak-Franciaországban, a pas de calais-i departementhez tartozó courriéresi bányákban történt. Egész Franciaország e szomoru esemény hatása alatt áll. A kamara folyosóin a rettenetes hir óriási izgatottságot keltett. Falliéres elnök rögtön szolgálattevő tisztet küldött Courrieresbe, hogy a legfajdalmasabb részvétét tolmácsolja. Gauthier és Dubief miniszterek is a szerencsetlenség színhelyére utaztak. Az eddig érkezett legutolsó hir szerint a bányákban dolgozó 1600 munkás közül 1219 veszett oda és mintegy négyszázat sikerült megmenteni. A bányatarsaság a bányamunkások által lakott községekben népszámlálást rendelt el, hogy pontosan megállapitsa a hiányzó munkások számát. Lentből érkezett hirek szerint a III. számu tárnaban már napok előtt keletkezett ez a tüz, amely végül a bányalég robbanását idézte elő. A III. számu tárnán kivül a II. és IV. számu tárnát is érte a katasztrófa. A kiömlő gázok lehetetlenné teszik a tárnák megközelitését s a segélynyujtást. A szádáknál szivettépő jelenetek játszódnak le. Mint Courrieresből késő éjjel táviratozzák, ma este nyolcz órakor több mérnököt mentettek ki, köztük Laffitte főmérnököt és a lensi bánya vezető mérnökét. Hosszu fáradozással sikerült a két utóbbit, akik mát közel voltak a meghaladáshoz, életrehivni és Lensbe visszaszállitani. A lensi prefektus az egész időt a szerencsétlenség színhelyén tölti. A szerencsétlen áldozatok feleségei és gyermekei jajgatva a tárnabejárathoz tolongnak és erővel át akarják szakitani a csendőrkordont. Gauthier és Dubief miniszterek, valamint Falliéres elnök képviselője a prefektusnak első segélyösszegként 10.000 frankot adtak át. A párisi sajto szindikatusának elnöke pedig táviratilag 5000 frankot küldött a szerencsetlenül jártak családjai számára. A bányaterületen valamennyi zászló félárboczra van eresztve. Mindenféle ünnepségek megtartását beszüntették. A mentő-munkalatokban resztvevők közül többen, kik nagyon veszélyes pontra merészkedtek, ottvesztek. Valahányszor egy holttestet kiemeltek, szivettépő jelenetek játszódtak le. A holttestek legnagyobb része alaktalan hustömeg.

— **Festőmunkások sztrájkja.** A budapesti festő és mázoló munkások ma kimondották az általános sztrájkot s már holnap nem is állanak munkába. Gyülésüket ma délelőtt tartották egy Vig-uteczai vendéglőben, ahol több száz festő- és mázoló munkás jelent meg. Elnökül Berger Jakabot választották meg, aki föltette a sztrájk kérdését, mire szavazás után a gyülés egyhangulag a sztrájk mellett döntött. Az elnök kihirdette aztán, hogy a sztrájk-tanya a »Zöld vadász« vendéglőben lesz, ahol már holnap reggel összejönnek a sztrájkoló munkások.

— **Minisztéri kihallgatások.** Tost Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter az első általános kihallgatást csütörtökön, e hó 15-én délután 4 órakor tartja meg. Hegedüs Ferencz pénzügyminiszter e hó 15-étől kezdve minden csütörtökön délelőtt 11 órakor tart kihallgatást. Jelentkezéseket szerdán délelőtt és csütörtökön 10 óráig fogad el az elnöki iroda.

— **Eljegyzés.** Szentmártoni Radó Lajos, néhai szentmartoni Radó Kálmán valóságos belső titkos tanacsos fia, eljegyezte Szücs Rafit, Szücs Dezső nagyfaludi földbirtokos leányát.

— **Öngyilkosság a városligetben.** Ma reggel a városligetben a Kis-szinház mögött a járókelők egy férfi holttestét találták. Jobb halántékán lőtt seb volt, a revolver pedig mellette hevert. A rendőrség megállapitotta, hogy Kovács Imre magyar államvasuti kocsifényező és hogy öngyilkosságot követett el. Holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe szállitották.

— **Neuschloss Marczell emlékezete.** Kegyeletes emlékünnepet rendezett ma délelőtt 11 órakor az Országos Gyermekvédő Egyesület egyik megalapitójának, a nemeskeblü emberbarátnak, Neuschloss Marczellnek emlékezetére az egyesület Egressy-ut 71 sz. a menedékházában. Az ünnepélyen nagyszámu előkelő közönség jelenlétében lepleztek Neuschloss Marczellnek arczképét. Az ünnepélyt, mely a menedékház földszinti disztermében folyt le, báró Edelsheim-Gyulay Lipót egyesületi elnök nyitotta meg. Üdvözölve a megjelenteket, kegyeletes szavakkal adózott Neuschloss Marczell emlékezetének. Beszéde alatt a délinövényektől övezett arczképről lehullott a lepel. Most a menedékház növendékei énekelték el a Himnuszt, azután pedig Bozóky Imre növendék talpraesett ügyes szavalata következett. Ujabb éneksz ám után dr. Soltész Adolf tartotta meg emlékbeszédét Neusc loss felett. Az ő fellépésével kezdődött a gyermekvédelemnek a korszaka, amelyből később az állami gyermekvédelem kifejlődött. Vázolta ezután egyéb tereken kifejtett szociálpolitikai müködését s rámutatott arra, hogy mig egyrészt kapitalista munkaadó létére a munkások jogaiért küzdött, addig mint humanista a munkások gyermekei részére napközi otthonokat létesitett. Rámutatott még arra, hogy az ingyenkenyér megalkotásának is szociálpolitikai háttere volt, mert az akkoriban ijjesztő arányban fellépett munkátalanság volt a rugója. Végül vázolta Neuschloss Marczellnek a Gyermekvédő Egyesület körül szerzett érdemeit, melyek közül a legnagyobb s a leg örökkévalóbb a menedékház felépitése volt. Beszéde végén aposztrofálta a megboldogult szellemét s közhasznu müködését követendő példa gyanánt jelezte. A nagy hatást keltő emlékbeszéd után a növendékek éneke, majd pedig Hegyi Margit intézeti növendék szavallata következett. A szép ünnepélyt a Himnusz hangjai zárták be. Az ünnepély után a vendégek Sipos gondnok kalauzolása mellett megtekintették a menedékházat, amelyben jelenleg 50 növendek van elhelyezve. A vendégek a menedékház berendezéséről, a nagy tisztaságról és rendről, melyet tapasztaltak, a legnagyobb elismerés hangján nyilatkoztak.

— **A brit világuralom.** Tegnap jelent meg Londonban az összes brit uralom első hivatalos statisztikai kimutatása, melyet hatalmas két kötetben a Local Government Board állitott össze, s mely a számoszlopok széditő mennyiségét tarta mazza. E rendkivüli érdekes kötetből, mely Anglia és összes gyarmatainak 1901. évi összeirásának eredményét tartalmazza, a többek közt megtudjuk, hogy az összes brit világuralom ez időszerint majdnem tizenkét millió négyzetmértföldnyire terjed ki. Anglia és gyarmatainak lakossága 400 millió főre rug. Ezek közül mindössze 41 millió esik az anyaországra, a tulnyomó részük pedig, vagyis 300 millió az ázsiai gyarmatokat lakja. A részletekből kitünik, hogy a világbirodalom fehérlakossága csak 59 milliót tett a népszámlálás évében, a többi pedig a szines népfajhoz tartozik. A brit birodalom 187 városának van 50.000-nél több lakója; Kalkutta a 850.000 lakójával nepesség tekintetében London után következik. A malaji gyarmatokban a férfiak vannak többségben, mig a Leewards-szigeten 55 nő jut 45 férfira, Angliában és Walesben pedig a két nem egyensulyban van. A legérdekesebb a számtalan vallások és felekezetek kimutatása: A hinduk 208 millió hivővel állanak legelől, ezeket követik a mohamedánok 94, a keresztények 58, s a buddhisták 12 millió hivővel.

— **Halálos villamos elgázolás.** A budapesti közuti vasuti-társaságnak a nyugati pályaudvar felől Ujpest felé haladó egyik kocsija ma délután 5 óra és 45 perczkor elgázolt egy 35-40 év körüli munkás külsejü férfit, aki szörnyet halt. A halálra gázolt ember ruháján egy Fekete Zsigmond névre szóló névjegyet és egy Prohászka János névre szóló számlát találtak. Kilétét még eddig nem tudták megállapitani. Összezuzott, roncsolt holttestét a mentők a törvényszeki orvostani intézetbe vitték.

— **A bécsi szocziállisták felvonulása.** Bécsben, mint onnan táviratozzák, ma délután tartották meg a szocziáldemokraták évente szokásos felvonulásukat a központi temetőbe az 1848-iki évi márczius havában elesettek sirjának látogatására. A menetben több ezer ember vett részt. A temetőben német, cseh, lengyel és ruthén nyelven tartottak beszédeket. Ugy a felvonulás, mint a temetőből való elvonulás is a legnagyobb rendben, incziden s nélkül ment végbe.

— **A széjjelhuzott halott.** Megdöbbentő sors jutott ki Dörner János 19 éves esztergályossegédnes még a halála után is. Dörner, mint már emlitettük, e hónap 9-én a Hajcsár-ut mellett a vasuti vágányokra feküdt és a gödöllői vonat halálra gázolta. A szerencsétlen ember holttestét amikor megtalálták, a balkeze és a feje hiányzott A kezet egy kertésztelepen megtalálták még aznap, ma pedig a pékerdőben rábukkantak a fejére. A hullát kutyák hurczolták széjjel.

x **Bob-hashajtó a legkellemesebb (10 f.**

x **A Fodor-féle vivoterem** a Koronaherczeg uteza 3 szám alatt a főváros legnagyobb s legjobban felszerelt torna- és vivóterme. Különös gond fordittatik a gyermek torna és vivásra.

x **Krajczárból lesz a forint,** de mikor a forintokat kiadjuk, még is nagyon meg szokjuk gondolni, hogy hová tegyük, mit vegyünk rajta. A ki például zsebórát, óra ánczot vagy gyürüt akar vásárolni: sorra járja az üzleteket, veszteget az idejét s meg se talál kedvére valót. Ettől az időveszteget stől, fáradságtól megkiméli magát az, a ki egy levelezőlapon meghozatja Schönvald Imre, magyar órásmester ekszcriparos nagy képes árjegyzékét, a mit nevezett országszerte jó hirnévnek örvendő órásmester mindenkinek ingyen, bermentve küld meg, abból mindenki kiválaszthatja az órát, gyürüt, ékszert, a mit venni óhajt s ha megrendeli, posta fordultával megkapja. S hogy meg lesz vele elégedve, azt az a sok száz elismerő levél igazolja, a mit Schönvald Imre az ország minden részéből kap naponkint becsületes, pontos és lelkiismeretes kiszolgáásért!

x **A »Vasárnapi Ujság«** márczius 11-iki számának 29 képe között a legtöbb Zichy Mihályra vonatkozik; 18 festményt, rajzot, életére vonatkozó képet mutat be, — a képek nagy része eddig kiadatlan dolog. Lándor Tivadar érdekes adatokat ir Zichy életéből. Szépirodalmi olvasmányok: Balla Ignácz és Szegedy Miklós versei, Kazár Emil elbeszélése, s a »Regénytár« mellékleten Molnar Ferencz eredeti és Leon de Tinseau franczia ból forditott regénye (képekkel). További közlemények: tárczacikk a hetről, báró Bornemisza Ignáczné nekrologja és arczképe, egy ismeretlen adat Schakespeare életéből, két kép az angol képviselőház női karzatáról, négy kép a mostani napok politikai epizódjaiból s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, Közintézetek s egyletek, Sakkjáték, Képtalány, Egyveleg stb. A »Vasárnapi Ujság« előfizetési ára negyedévre négy korona, a »Világkrónika«-val együtt négy korona 80 filér. Megrendelhető a Franklin-Tarsulat kiadóhivatalában (Budapest, IV. ker., Egyetem-uteza 4 szám). Ugyanitt megrendelhető a »Képes Néplap« a legolcsóbb ujság a magyar nép számára félévre két korona 40 filér.

GYÁSZROVAT.

Lengyel Vilmos pancsovai kir. főgimnáziumi tanár e hó 9-én reggel, szivszélhüdés következtében, elhunyt Pancsován. Özvegye született Laky Gizella, gyermekei, kiterjedt rokonság és számos jó barát gyászoljak.

Tóth Vilmost, Tóth Pál vezérigazgató korán elhunyt fiát ma délután kisérték nagy részvét mellett örök nyugalomra az Eskü-ut 6. számu gyászházból. A végtisztességen a politikai és társadalmi élet számos előkelősége, a biztositó-intézetek vezérférfiai jelentek meg. Ott voltak: Kossuth Ferencz, Hentaller Lajos, Pozsgay Miklós, Kovács Antal, a kegyesrendiek gimnáziumának igazgatója, Mechwarth Andras, Ormódy Vilmos, Kelemen Samu, Ribári Mór, Steinhardt Emil, Szende Károly, Pohl Imre, Gergely István igazgatók, a kegyesrendiek tanárai és az ügyvédi kar tagjai közül számosan, a Hazai biztositó-intézet központi és hivatalnoki kara testületileg, más intézetek több hivatalnoki, tanulótársai az elhunytnak stb. A gyászszertartást Bakács János plébános végezte.

TÁVIRATOK.

Szerb kormányválság.

Belgrád, márcz. 11. Az ó-radikálisok pártja elvetette azt a javaslatot, hogy az ifju-radikálisokkal koalicziós kormányt alakitsanak és elhatározta, hogy tovább is megmarad ama követelése mellett, hogy a szélső radikális pártok egyesüljenek.

Az algeziraszi konferenczia.

Algeziras, márcz. 11. A marokkói értekezlet mai ülésén az elvben már elfogadott német javaslatot a bankfelügyelet tárgyában hivatalosan ugy egészitettek ki, hogy Németország, Anglia, Franczia- és Spanyolország részéről az illető állami bank egy-egy tagját czenzorrá nevezik ki. A rendőrség kérdésében Nemetország az osztrák-magyar javaslat álláspontján áll, amely javaslat, amennyiben a rendőri szolgálat felügyeletét egy harmadik hatalom által javaslatba bozott tisztt el akarja ellátttatni, kedvező fogadtatásra talált.

Algeziras, márcz. 11. A német delegátus kijelentése nyomán az *általános feszültség engedett*. Mindket fél kétségkivül fontos lépest tett a közeledés felé. Németország felfogásának igazat adnak, amennyiben a julius 8-iki franczia jegyzékben elismert elveket kivánja biztositani. Ugy látszik, hogy az osztrák-magyar delegátusok interveneziója lehetővé tette Németország képviselőinek, hogy megjelöljék a megegyezés alapját. Most tehát már csak a szorosabb intézkedéseket kell kifejteniök.

A franczia kormányválság.

Páris, márcz. 11. *Sarrien* lakásán ma délelőtt Ruau, Poincarré, Thomson, Bourgeois, Brian és Clemenceau tanácskoztak. A két utóbbinak — hir szerint — eltökélt szándéka, hogy egyik a másika nélkül nem vállal tárczát. A konferenczia után Clemenceau és Brian kijelentették, hogy a tanácskozások kedvező fordulatot vettek. Délutan öt órakor ujabb tanácskozás lesz.

Páris, márcz. 11. Clemenceau ragaszkodik ahhoz, hogy a belügyi tárczát megkapja, mert ez tenné egyedül lehetségessé számára, hogy politikai tevékenységét kifejthesse. Ezzel szemben Sarrien, Poincarétól támogatva arra utal, hogy a választások közeli határideje szükségessé teszi azt, hogy ez a tárcza a kabinet fejére bizassék. Clemenceau ragaszkodik álláspontjához. Az emlitett államférfiak holnap ujra értekezletet tartanak Sarriennél.

Orosz események.

Tiflisz, márcz. 11. A tifliszi választási mozgalom idején a forradalmi szervezetek kivétlével az összes szervezeteknek gyülekezési szabadságot biztositanak.

Kazán, márcz. 11. Az éjjel ismeretlen tettesek az ablakon át bemásztak a Kizicsek klastrom templomába és ellopták a kizicseki uj martirok csodatévő képét.

SZINHÁZ ES IRODALOM.

— **Komlóssy Emma a vidéken.** A »Leányka« sorozatos előadásai alkalmat adnak a Népszinház ama müvésznőinek és müvészeinek, akiknek Verő György diadalmas daljátékában nincsen dolguk, hogy vidékre ránduljanak vendégszerepelni. Ezek közé tartozik Komlóssy Emma is, aki a mult napokban Kassán — előbbi fényes sikerei szinhelyén — majd Miskolczon mutatta be legujabb pompás alakitásait. Mindkét város közönsége ünnepelte a széphangu bájos primadonnát. Mutatja ezt a koszoruk özöne is, a melylyel elárasztották. A kassai koszoruk közt volt kettő, a melyek nagy dilemát okoztak a szép Emmának. Az egyik koszoru szalagja ugyanis ezzel a kedveskedő felirással ragyogott: »Emma maradj itt« — a másik pedig, mely egy budapesti hivétől származott, arra kérte: »Emma gyere haza«. Már most mit tegyen, hogy egyiket se sértse meg? A lelkiismeres primadonna ekkor határozta el, hogy a két kivánság között a középutat választja és elmegy Miskolczra. A mit nem is bánt meg, mert Borsodmegye székvárosának közönsége még a kassaiakat tuliczitálta lelkesedés dolgában.

— **Matiné.** A hetedik kerületi főgimnázium volt iskolatársainak egyesülete vasárnap délelőtt kitünően sikerült matinét rendezett az Erzsébetvárosi kaszinóban, melyen nagy és előkelő közönség volt jelen. Elsőnek Auer Pál dr. Speidl Zoltán ügyes elbeszélését olvasta fel, majd Hegyessy Gyula bravurosan játszott el egy Chopin darabot, Forgács Rózsi, a Thália-társaság tagja hatással szavalta el a Tetemrehivást. Fénypontja volt a koncertnek Huszka Nellinek éneke, a ki finoman és sok közvetlenséggel énekelte el Tarnay Alajosnak, Kern Aurélnak és Massenetnek egy-egy dalát. A sok tapsra müsorát még egy tüzes magyar nótával toldotta meg. Zongorán Fanté Anna kisérte. Nagy derültséget keltett Bársony István, a Magyar Szinház tagja, a ki több kiváló szinészünket utánozta igen hüen, Snur Ignácz, a budai zeneakadémia tanára, Antalffy Dezső zongorakisérete mellett a tőle megszokott müvészettel játszotta el hegedün Sarasate nótáit és néhány orosz dalt. A hangversenyt a horvát ifjusági zenekar előadása fejezte be.

— **A Magyar Szinpadi Szerzők Egyesület** ma délelőtt tartotta meg évi rendes közgyülését Berczik Árpád elnök vezetésével. Az elnöki megnyitó után dr. Márton Miksa egyesületi ügyész terjesztette elő az igazgatóság jelentését, az egyesület mult évi müködéséről. A jelentés kiemelkedő pontja a fővárosi szinházakkal kötött megállapodások, a melyek a magyar szinpadi-szerzők érdekeit hathatósan védik. A jelentés másik fontos pontja — melyet örvendetesen tudomasul vettek, a kolozsvári nemzeti szinház igazgatójának az a kijelentése, hogy szinpadját eredeti bemutatók megtartására az egyesületnek rendelkezésére bocsátja és a szerzőknek a budapesti Nemzeti Szinházhoz hasonló szerzői tiszteletdijat juttat. A jelentés végül foglalkozik azokkal a panaszokkal, amelyek az egyesülettel szerződéses viszonyban álló Bárd és testvére czég müködése ellen felmerültek. Ennek a pontnak a kapcsán heves vita indult meg a közgyülésen. Többek hozzászólása után elhatározta, hogy két héttel a Bárddal fenálló próbaszerződés lejárta előtt rendkivüli közgyülést hiv össze, mely hivatva lesz határozni a szerződés további sorsa felett. A választmány kiegészitésül a közgyülés Martos Ferenczet, dr. Rosa Miklóst és Falusi Miksót választotta meg. A folyó ügyek elintézése után Berczik elnök rövid beszéddel berekesztette a közgyülést. A gyülés után lakoma volt.

FŐVÁROSI ÜGYEK.

— **A községi választások.** A VII. kerületi függetlenségi párt ma délelőtt 11 órakor a községi választások megbeszélése tárgyában értekezletet tartott. Földiák Gyula elnök üdvözölte a megjelenteket és előterjesztette az értekezlet czélját. Dr. Lengyel Zoltán előadó kifejtette, hogy a mult választás tanulságai inditották a kört arra, hogy a választásokra idejekorán készüljön. Nemcsak arról van szó, hogy városatyákat válaszszunk, hanem hogy a most fennálló egész rendszert megdöntsük. Az országban már ledőlt az osztrák párt uralma, de a főváros e tekintetben még hátra van, azt még meg kell tisztitani. A VII. kerület az ország legnagyobb választókerülete és ennek a kerületnek még sincs képviselete, mert Morzsányi és Ehrlich nem a kerület valódi érdekeinek szószólói. A VII. kerület polgárságának tehát szervezkednie kell. Legczélravezetőbb volna a szerveskedésnek az a módja, hogy számos apró kört és asztaltársaságot alakitunk. Ha néhány lelkes tagja van is azoknak az asztaltársaságoknak, csakhamar hiveket hóditanak, megnövekednek és igy táplálják az egész kerület központi függetlenségi pártját. Tegyenek meg minden lehetőt, hogy ugy a községi, mint az országos választásoknál diadalra juttassuk a függetlenségi eszmét. Ezután dr. Somogyi Lajos aktiv munkára buzditja a kerület polgárait. Mikor az ország képviseletét szétverték, a községek képviseletének kell az ország sorsa felett őrködnie és éppen ezért nagyon fontos, hogy a városi képviselőválasztásokon a függetlenségi eszme győzzön.

SPORT.

Az első nemzetközi mérkőzés.

(BTC—Sparta 2 : 0)

Idei nemzetközi footballmérkőzéseink sokat igérő programmjának első száma került ma döntésre a Csömöri-uti pályán, melynek hatalmas tribünjei zsufolásig megteltek.

A kezdethez mélló lesz remélhetőleg a folytatás is és mérkőző csapataink remélhetőleg oly szépen megálljak majd helyüket, mint ma délután a BTC legénysége a Spártával szemben, mely a Slavia után kétségkivül a legerősebb csapatja Csehországnak.

A két ellenfél játéktudását illetőleg teljesen méltó egymáshoz, a cseheknél több és szembetünőbb az összjáték, a magyar csapatokban pedig jobb az egyéni játék és a lelkesedés, mely a B. T. C.-nek egyik legbecsesebb tulajdonsága.

Csapatainknak ebből a szempontjából példányképül szolgálhatnak. De ha játéktudást illetőleg méltók a csapatok egymáshoz, sajnos, ezt nem mondhatjuk a csapatok magaviseletére vonatkozólag. Az a nagy ellentét, mely e tekintetben a csehek és magyarok között mutatkozik, ma délután egy büntető rugás alkalmaval tünt ki. Midőn Blazsek egy szép lerohanása alkalmával egyik cseh hádvéd durva szabalytalanságot követett el, a biró igen helyesen tizenegyest itélt a magyarok javára, akkor a csehek egyszerüen ott akarták hagyni a pályát s a matchet indokolatlanul félbeszakitani.

Hogy ettől a kellemetlenségtől a belépődijat fizető közönséget megszabaditsa és hogy esetleges inzultusoknak ki ne tegye inkorrekt ellenfelét, a BTC lemondott a biztos goalról. A csapatnak ezen lovagias eljárását a közönség nagy rokonszenvvel fogadta.

A mérkőzés maga rendkivül erős tempóban, sokszor nagy változatossággal folyt le. Az első félidőnek nem volt eredménye, a második félidő azonban meghozta a magyar csapat méltó jutalmát a csehek kapujába berugott két goal alakjában.

A BTC tehát fényes revancheot vett a tavalyi vereségéért és egyuttal megmutatta a Spárta legénységének, hogy mi a kötelessége a lovagias ellenfélnek.

Legközelebbi nemzetközi mérkőzését márczius hó

18-án, vasárnapon tartja meg a Budapesti Torna-Club, mely alkalommal ellenfele a Cricketterek csapata lesz.

— **Szövetségi serleg-mérkőzés.** A Margitszigeti sport-telepen ma délután a Magyar Athletikai Club csapata mérkőzött a Budapesti Athlétikai Clubbal a szövetségi serlegért. A match győztese változatos és szép játék után a Mac jeles csapata lett 2 : 1 eredménynyel. Ezzel a győzelmével első helyre került a Mac csapata.

— **A Polónyi-díj.** A Margit-szigeti ezüstlabdáért lefolyt osztályozó mérkőzésből fölényes győzelmet aratva a Törekvés felett a Ferenczvárosi Torna-Club került ki 6: 2 eredménynyel.

KÖZGAZDASÁG.

A **Magyar takarékpénztárak központi jelzálogbankja mint részvénytársaság** Mándy Lajos elnöklete alatt ma tartotta meg XIII. rendes közgyülését az intézet helyiségeiben. Az alakszerüségek elintézése után Leitner Zsigmond vezérigazgató terjesztette elő az igazgatóság jelentését, amely konstatálja, hogy bár a lefolyt üzletév a megelőző években tapasztalt kedvező feltételek mellett indult meg, mégis az év derekán beállott pénzdrágaság a bizonytalan politikai viszonyokkal egyetemben fokozatosan megnehezítette az üzleti tevékenységet.

Ennek daczára az intézet működését szélesebb keretekben folytathatta és hozzá forduló üzletbarátainak hiteligényeit minden irányban kielégíthette a nélkül, hogy saját kibocsátmányai tárczájában felhalmozódtak volna. Az 1903. évben kibocsáttatni rendelt 4000 darab részvény az elmult évben a részvényeseknek felkináltatván, általuk teljes mértékben befizettetett és igy az intézet 12 millió koronás alaptőkéje immár teljesen be van fizetve. Erre való tekintettel és az üzlet állandó fokozatos fejlődése folytán a közgyülés az alaptőkének 20 millió koronára való felemelését határozta el és felhatalmazta az igazgatóságot, hogy ezen tőkeemeléshez képest a 8000 drb. részvénynek ujabb kibocsátását belátása szerinti időben eszközölje. Az üzleti eredmények minden irányban örvendetes fejlődést mutatnak. Megszavazott az igazgatóság 1905. év folyamán 4580 kölcsönügyben 26.378.335 koronát (az előző évben 22,414,000 koronát), folyósított 20.656.520 korona kölcsönt (az előző évben 17,021.000 K). A jutalékszámla az előző évi 566.932 koronával szemben 591.654 koronát tesz ki. A mérleg szemben a tavalyi 591.711 koronával 323.484 korona tiszta nyereséget tüntet ki. A közgyülés az igazgatóság jelentését tudomásul vette, az előterjesztett mérleget elfogadta, a felmentvényeket megadta és elhatározta, hogy a tiszta nyereségből 660.000 korona (5 és fél százalék) osztalékra, 59.342·75 korona a tartalékalapnak 1 millió koronára, 28 335·37 korona az árfolyamkülönbözeti tartalékalapnak 100.000 koronára való kiegészitésére, 10.000 korona nyugdíjalapra, 39.636·77 korona az igazgatósági jutalékokra, 14.758·02 korona leltári értékek leírására, 14.389·47 korona uj számlára való átvitelre forditassék.

Ezután a közgyülés Neiszidler Károlyt, a Pozsonyi első takarékpénztár elnökét az igazgatóság tagjává, a felügyelő-bizottság tagjait pedig ujólag megválasztotta. A szelvények e hó 15-től kezdve az intézet pénztáránál 55 koronával váltatnak be.

A **Magyar Földhitelintézet** ma délelőtt tartotta az évi rendes közgyülését, gróf Dessewffy Aurél elnöklése mellett. A jelentést Lukács Antal igazgató terjesztette elő.

Az elmult év üzleti viszonyai, a politikai helyzet ziláltságának ellenére nagyjában változatlanok maradtak s egészben véve megfelelnek az előző évieknek. Noha a kamatláb az év első felében emelkedett, az ehhez csatolt aggodalom alaptalannak bizonyult s intézet zálogleveleit tovább is épp ugy keresték, mint az alacsonyabb kamatláb idején. Igy a beérkezett kölcsönkérvények, a szabályokban megállapitott hitel-határ keretében, el voltak intézhetők s meglehetett kezdeni a régibb kölcsönök olcsóbbá tételét is. A mult évben 1059 kölcsönkérvény érkezett be, 37,592.600 korona kölcsön iránt. Megszavaztak 941 fol amodónak 33,925.000 koronát s folyóvá tettek 706 kölcsönvevőnek 26,042.800 korona jelzálogos kölcsönt. Teljes vagy részleges visszafizetés 809 adós részéről történt, 17,281.352 korona 30 fillér értékben. Az intézet keletkezésétől mostanig kiutalt jelzálogos kölcsönök összege, a törlesztések levonása nélkül: 713 915.969 koronára rug, a mely összeg 23 542 adós fél között oszlott meg. A mult év végén fönnállott jelzálogos követelések összege 335,906.802 korona 86 fillér, a melynek fedezetére 860,257.468 K 30 fillér értékü ingatlan szolgál. Viszszabályozási kölcsönt 1905-ben 3,500.000 korona erejéig folyósítottak. Az idevágó összes követelések összege 72,388.849 K 50 fillér, amelynek fedezetére 424,066.816 K 80 fillér földérték szolgál. A hepöriés alatt álló részlethátralékok összege 232,187 K 37 fillér, tehát arányiag elenyészőleg csekély összeg. Az intézet zálogleveleiből forgalomban van 4 százalékos: 262,330.400 korona értékü, 3 és fél százalékos: 71,916.800 korona, 4 százalékos szabályozási és talaj-javitási záloglevél 72,002.400 korona. Az üzleteredmény számla 948.141 K 30 fillér tiszta jövedelmet tüntet föl, amelyből 9121 K 62 fillért a földmüveléssel kapcsolatos közművelődési és humanitárius czélokra fordítanak, a többit egész összegében a tartalékalaphoz csatolják. Ezzel együtt az intézetnek az alapitása óta tartalékba helyezett saját szerzeménye 28,058.273 K 16 fillérre emelkedik.

Fájdalommal emliti föl a jelentés, hogy az elmult évben az intézet felügyelő-bizottságának négy tagja: gróf Andrássy Tivadar, Szász Károly, gróf Széchenyi Imre és idb. Csery Lajos hunyt el. Inditványozza az igazgatóság, hogy az emlékezetüket jegyzőkönyvileg örökitsék meg. (Általános helyeslés.) A közgyülés az igazgatóság jelentését tudomásul vette s a felmentést minden irányban megadta. Felügyelőbizottsági uj tagokul megválasztották: gróf Zichy Aladárt, Dókus Ernőt, gróf Szapáry Pétert és dr Jurenák Imrét. — A közgyülést megelőzőleg az alapitók tartottak ülést, gróf Csáky Albin elnöklése mellett, amely alkalommal alapitványi ügyek rendezésével foglalkoztak.

Felelős szerkesztő:
PURJESZ LAJOS.

Kiadótulajdonos:
Magyar Ujságkiadó Részvénytársaság.

Igazgató: **ERDŐS ARMAND.**

SZINHAZAK és MULATSAGOK

M. KIR. OPERAHAZ	NEMZETI SZINHAZ
Nincs előadás	A vörös talár. 7 órakor
MAGYAR SZINHAZ	KIRÁLY-SZINHAZ
A koldusgróf. 1/2 8 órakor	Helyre-asszony. 1/2 8 órakor
NÉPSZINHAZ	VIGSZINHAZ
Leányka. 1/2 8 órakor	Baccarat. 1/2 8 órakor

Fővárosi Orfeum
WALDMANN IMRE igazgató. Nagymező u. 17.
Ma uj müsor.
Egy amerikai tingli-tangli előadása.
Bemutatja a new-yorki Crabtree és Bernards komikus társulat.
páratlanul kaczagtató
— hatasu nagy jelenet —
(Berlinben több mint 300-szor adták)
Wirth Paula
Aberlini Lessing-Theater tagja.
Váradi Emil
Humorista.
Thorn Gy. Excentrikus jelenete. Hilgert-Arkas „A table de hotenál“
Skandináviai hölgy ötös
Igazgató: Pöttinger.
Mariot Baumann Aalbach Gyárfás
Hős T. Tarka szinpad Kozmográf.
Nagy amazon-ballet.
— Jegyelővétel a nappali pénztárnál —
Telefon: 93—36.
A téliker[t]ben reggeli 5 óráig **VÖRÖS ELEK** czigányzenekara hangvers-nyez.

! MAGYARNAK PÉCS !
NE KÜLDJÜK PÉNZÜNKET KÜLFÖLDRE! KÉRJE MOST MEGJELENT NAGY KÉPES ÁRJEGYZÉKEMET INGYEN ÉS BÉRMENTVE. VÁNTOS LEGJOBB ÓRÁK SCHÖNWALD IMRE ÓRÁSMESTER ÉS ÉKSZERGYÁROSNÁL PÉCSETT.
! NÉMETNEK BÉCS !

ELSŐ ALFÖLDI COGNACGYÁR R.-T. ÉS SZESZFINOMITÓGYÁR KECSKEMÉTEN
AJÁNLJA:
Gyógy-cognac | Alföldi-cognac
Alföldi-cognac | Alföldi-cognac
Jéglikőr. | 48-as likőr
Cake Walke-likőr | Port-Arthur keserü
Legfinom. jour-likőr | és Barack-
Cholera elleni likőr | különlegességei.
Mindenütt kapható. Mindenütt kapható.

Pénzszekrények használtak és ujak, rendkivül olcsó áron kaphatók a budapesti pénzszekrény raktárban, Budapesten, V., Bálvány-utcza 6 E. 698

Csemege juhturót szállít 5 kilós bödönökben 5.72 koronáért bérmentve utánvéttel Janovits Soma, hegyi juhturógyára Nagy Szlabos (Gömörmegye.) 648

300 állást teljes czimmel közöl minden szakmából a kedden megjelenő **Magyar Pályázati Közlöny** friss száma. Budapest, **csakis József-körut 9.** sz. Ára 40 fillér. Bélyegekben is beküldhető. 544

PENZ kölcsön sorsjegyekre, értékpapirokra és vid ki takarékpénztári részvényekre!
Erzsébet sorsjegyre 10 K.
Jószív „ 9 „
Magy. v. † „ 30 „
Bazilika „ 20 „
Olasz v. † „ 45 „
Osztr. v. † „ 52 „
3% Jelzálog „ 220 „
stb. stb.
A kölcsön 2 koronánál kezdődő apró részletekben törleszthető. — Ha sorsjegyei már zálogban vannak ugy a letét egy beküldése ellenében a kölcsönt a fenti összegre felemeljük. Azonnali elintézés és legolcsóbb kamatláb.
BEIFELD BANKHÁZ BUDAPEST, Károly körut 1. sz. Alapíttatott 874-ben.

Csillárok villanyra légszeszre és villamos szerelések jutányosan kaphatók: Szilágyi Mihály, Magyar általános villamossági vállalat. IV., Hajó-u. 16. Telefon 7—78.

5 frtért szétküld utánvét mellet az Orsz. Posztóáruház Budapest, Rottenbiller-u. 4/b. egy férfiöltönyre 3 mtr. finom fekete, sötétkék, szürke vagy barna, angol gyapjuszövetet. 226

Gyümölcsfa, diszfa és rósza árjegyzéket ingyen szolgál, **kertalakitásokat** elvállal Weber Károly faiskolatulajdonos Békásmegyeren (Budapest mellett) 4975

Csillárok légszesz- és villamos világitásra, legszolidabb gyártmány, olcsó gyári árakban kaphatók. **Kulcsár Sándor bronzáru és csillárgyárában, Dessewffy-u. II. sz.**

Ügynökök bármely szakmából helyben és vidéken, kik a most kibocsátásra kerülő **Pesti Hazai Takarékp. Sorsjegyeknek** részletivek alapján való eladásával foglalkozni óhajtanak, magas jutalékot v. fix fizetést kapnak **Schön és Breitner** bankház Bpest, VII., Erzsébet-körut 56.

Urasági butorokat adok, veszek teljes lakberendezéseket. Óriás választék **bronz csillárokban, angol börgarniturákban** rézbutorokban, keleti szőnyegekben, diszműtárgyakban. **Nagy Zsigmond Bpest, IV. Ujvilág utcza 27.** Kapubejárat Egész házban. Telefon 17—77. szám.

Férfiöltönyt készitek finom kivitelben mérték után 25 koronáért, valódi gyapjuszövetből. Lichtmann Sándor szabómester. Budapest. Rottenbiller-utcza 4/b. Vidékre minták bérmentve.

Csemegeszöllőt legizletesebb nemes fajokban. 5 kilónkint 7 koronáért, válogatott legjobb fajalmát 4 koronáért szállít: Müller I. szőllőtelepe, Gyöngyös. 5008

Eladunk és veszünk alkalmi árverésen és beraktározott urasági butorokat, ugymint teljes lakberendezéseket, angol bőrbutorokat, mahagoni- és rézbutorokat, perzsa- és smyrna-szőnyegeket, függönyöket, olajfestményeket, antique tárgyakat, gáz- és villamos-csillárokat. **Grosz Sándor és Tsa** Budapest, Gyár-utcza 2. I. em. (Király utcza sarkán.) Telefon 14—09. 821

Alkalmi zongoravétel rövid Windhofer-Kern kiváló mesterek gyártmányai olcsón eladók. Uj zongora egész rövid 260 frt. Pianino 180 frt. **Reményi** hangszer-telepén. **Budapest, Király-utcza 58. szám.** 795

PENZ 500.000 kor. kiadó köztisztviselők katonatisztek és nyugdijasok részére. **5—25 évre** Budapest és környékén lévő házak, villák, telkek és vidéki földbirtokra. I., II., III. helyre Ócska gépeket veszünk és becserélünk. Országos Földhitel. Bpest. Erzsébet-körut 2.

Az illatszerek ideálja s az előkelő világ kedvencz illatszere, **felülmulhatatlan, üditő aromával.** Kapható gyógyszertárakban, drogueriákban, illatszerüzletekben. Nagy üveg 3 kor., középnagyságu 2 kor., kis üveg 1 kor. Egyedüli gyáros **Ferd. Mülhens** cs. és kir. udv. szállító **Köln a Rh.** Fióküzlet: Wien, IV/1. Heumühlgasse 3.

Farsang 1906.
Frack és Smoking Coat 20 frt.
Fehér Smoking-mellény 3 „
Selyem frack-mellény 6 „
Helyettesiti a mérték utáni rendelést.
Selyembélés, divatos uri szabás!
KOCH TESTVÉREK uri szabók BUDAPEST Károly-körut 26

Legjobb, legmegbizhatóbb szolgálati órák, finom aranylánczok, fülbevalók, gyürük, nyakkendőtük és mindennemü arany- és ezüst-ékszerek, továbbá ezüst, 6 karátos uj arany és 14 karátos arany jegygyürük, a legjobban és legjutányosabban hazánk első és legnagyobb óra, ékszer- és látszerészeti telepénél 52418
SCHÖNWALD IMRE magyar órásmester és ékszergyárosnál **Pécsett.**
Ha ezen lapra hivatkozik a czég onnét egy 300 rajzzal ellátott kedvezményes árjegyzéket küld ingyen és bérmentve.

AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-TÁRSULAT KIADÁSA

A Műveltség Könyvtára

Megjelenik két sorozatban. Mindegyik sorozat hat kötetben.

MINDENKIT ÉRDEKLŐ NAGYSZABÁSU KÖNYVSOROZAT.

A NAGY 8° ALAKU KÖTETEK RENDKIVÜL DÍSZES, DOMBORNYOMÁSÚ FÉLBŐRKÖTÉSBEN KAPHATÓK. A TELJES MUNKÁT KÖRÜLBELÜL 6000 KÜLÖNFÉLE KÉP FOGJA DISZÍTENI, MELYEK KÖZÖTT IGEN SOK A REMEK KIVITELÜ SZINES MŰMELLÉKLET.

Az első sorozatból megjelentek:

I. kötet: **A Technika Vivmányai** az utolsó száz évben. Szakférfiak közreműködésével szerkesztették **Hollós József** és **Pfeifer Ignác.**

II. kötet: **Az Ember** testi és lelki élete, egyéni és faji sajátságai. Szakférfiak közreműködésével szerkesztették **Alexander B.** és **Lenhossék M.**

Mindkét kötet az elképzelhető legremekebb kiállításban, mindegyik több mint 500 képpel.

Az 1906. év tavaszán fog megjelenni:

III. kötet: **A Világegyetem.** A föld és a csillagvilág fizikai tüneményeinek ismertetése. Irják **Cholnoky J.** és **Kövesligethy R.**

Ezt hat-hat havi időközökben követik:

IV. kötet: **A Föld.** A föld multja, jelene és fölfedezésének története. Irják **Cholnoky Jenő, Littke Aurél** és **Papp Károly.**

V. kötet: **Az Élők Világa.** Állati és növényi élet. Szerkesztik **Entz Géza** és **Mágocsy Dietz Sándor.**

VI. kötet: **A Társadalom.** Az emberiség művelődésének és gazdasági életének fejlődése. **Tegze Gyula** közreműködésével irja **Stein Lajos.**

A Műveltség Könyvtárának II. sorozata szintén 6 kötetben az irodalmi, történelmi és művészeti ismereteket fogja tartalmazni.

A Műveltség Könyvtára köteteinek mindegyik fejezetét elsőrendü szaktudósok irják, kik ismereteiket mindvégig érdekfeszítő olvasmány alakjában adják elő. Hogy minő népszerüségre tett szert ezen vállalat, azt legfényesebben mutatja azon körülmény, hogy a „Technika Vivmányai“ cimmel megjelent első kötetből **rövid félév alatt tizezer példány kelt el,** amelyhez hasonló sikere Magyarországon soha, semminemü könyvkiadványnak nem volt.

A Műveltség Könyvtárának minden kötete szép, izléses félbőrkötésben 24 koronába kerül.

A hat kötet együtt 144 korona.

Megrendelhető mindegyik kötet külön vagy az első sorozat hat kötete együtt az ország bármely könyvkereskedésében.

MEGRENDELÉSI JEGY.

Ezennel megrendelem ______ *könyvkereskedésében a „Műveltség Könyvtára“ c. könyvsorozat* ______ *köteteit* ______ *korona értékben és ezen összeget* ______ *fogom kiegyenliteni.*

Kelt ______ *Név* ______

______ *Foglalkozás* ______

(Olvasható írással)

Nyomatott a kiadótulajdonos Magyar Ujságkiadó Részvénytársaság körforgógépein, Kurzweil János és Tsa festékével.